Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 16 сентябрь, 1978 шу. ● № 111 (5931). ● Мах 2 кеп.

РЕСПУБЛИКА ХЬУН БОАХАМА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика хьун боахаме беркате болх барахи планаши социалистически декхараши кхоачашдеча доккхий толамаш дахарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума **Сийлен грамота** лойла:

Магомадова Маржана — Ермоловски леспромхоза болхлочоа.

Котиев Дудара Мусайна — Назрановски мехлесхоза лесника.

Хайдаров Аднан Чантиевича — Грозненски городской лесхоза тракториста.

Долженко Михаил Михайловича — Сунженски мехлесхоза токара.

Дикаев Джалала — Шалински лесхоза лесника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1978 шу, 14 сентябрь.

КОНСТИТУЦЕ ШУ ДИЗАРА — ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ

ГОРОДА ГРОЗНЕ ПРОМЫШЛЕННОСТО СЕНТЯБРЬ БЕТТА ХЬАЛХАРЧА ДЕКАДЕ БАЬЧА БАЛХА ИТОГАШ

«Пятилетка кхаь шера план — СССР Конституце шу дизарга» яхача девизагIа Нохч-ГIалгIайчен столица къахьегамхоша йоаржаь хинна яхь хIанз эггара лакхагIча боарам тIа кхаьчай. Городерча ворхI предприятен организацен, йиъ цехо, 32 участко, 154 бригадо, 4340 болхлочо хIанззехьа а кхоачашъяьй кхаь шера программа. ТIехьарча декадагIа дикагIа болх баьраш я кондитерски фабрика, «Росстройремонт» ремонтно-механически предприяте, Октябрьски Революце ордена «Старогрознефть» НГДУ коллективаш.

Бакъда 18 предприяте укх бетта хьалхарча итт дийнахьа бетта йолча заданех диълагIа дакъа а кхоачашдаьдац. Къаьстта гаьна тIехьаюс «Металлист» яха, Грозненски радиотехнически, металлотара, «Союзавтоматстром» опытно-экспериментальни, «Электроприбор» яха заводаш, «Консервплодоовощ» объединени. БIарчча хьанийцача городе маьхала яьккха продукци август бетта хьалхарча декада маьхала яьккхачул 1 млн. 732 эзари сом кIезигагIа я. Цу гIулакха чIоагIа уйла е йоагIа, хIана аьлча сентябра план августе хинначул 8,5 млн. сом дукхагIа йоландаь. ЧIоагIагIа хьинар айдаь болх бе безаш я «Грознефтеоргсинтез», «Консервплодоовощ», «Терек» яхача объединеней, радиотехнически, апетонови заводий, кондитерски фабрика, кхыча предприятей коллективаш.

Дикка дукха предприятеш я кIезигаь планаш йолаш, хIаьта уж кхоачашъяьй аьнна карарча шерен пятилетка кхаь шерен программа кхоачашхургьяц. Царех я Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене аьшкбетонни конструкцей завод, «Нефтехимзапчасть», «Красный молот» яха, Грозненски ремонтно-механически, экспериментально-механически заводаш, швейни объединени, Старопромысловски Октябрьски районашкара дуккха дукхагIа йола предприятеш.

Август бетта города промышленноста болх юхатетташ хинна кхоачамбоацараш дIадаьхадац Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене предприятей коллективаша. ПланагIа йоагIаш йола итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта продукташ кхача езача дIакхаьчаяц цу итт дийнахьа, цу даькъе бензини дизельни доагори а долаш.

Машиннаькъа отделене коммунисташа, предприятей кулгалхоша цIенхаштта уйла е йоагIа цу гIулакхий. Цар бехкагIа дуккха эзараш нах чубоагIаш йола «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене коллектив, хIаьта иштта Главнефтеснабеи Къилбаседакавказски магистральни мехкдаьттапроводийи управленеш тIехьайнсача предприятей мугIарашка нийсъеннай.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

1978 шера бархI бетта хьайбай продукташ дукха яхаран кийчъяран районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша, хьайбаш леладеча болхлоша лелаьча республикански социалистически яхьа итогашка хьежай КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком.

Котало яьккхараш лаьрхIа республика газеташ тIа чIоагIдаьча сийлен Улга тIа дIаяззъяьй:

РАЙОНАШ:

ГРОЗНЕНСКИ,
хьалхара моттиг яьккхар;

НАДТЕРЕЧНИ,
шоллагIа моттиг яьккхар.

БОАХАМАШ:

Грозненски района «1 МАЯ» яха колхоз;

Грозненски района «Горячеисточненский» совхоз;

Шалински района «Южный» совхоз;

Сунженски района ЛЕНИНА цIерагIа колхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза шурий комплекс;

Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза шурий ферма;

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза шурий ферма;

Гудермесски района «Терек» яхача совхоза шурий ферма;

Надтеречни района «Надтеречный» совхоза шурий ферма;

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза жа Iуй бригада (воккхагIвола жа Iу Э. Хамидов);

Надтеречни района «Минеральный» совхоза жа Iуй бригада (воккхагIвола жа Iу Т. Шуаипов).

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела вымпелаш еннараш:

МОИСЕЕВА А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

АСТАМИРОВА А. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

ИСРАИЛОВА К. — Шалински района «Южный» совхоза доярка;

ЕВЛОЕВА Л. — Малгобекски района «Ингушский» совхоза доярка;

ТЕЛЬХИГОВА Х. — Советски района «Ленинский путь» яхача совхоза доярка;

ВИЖАЕВ Ш. — Ножай-Юртовски колхозашта юкъерча объединене скотник;

САЙДУЛАЕВ Р. — Гудермесски района «Терек» яхача совхоза скотница;

ДЕМЕЛЬХАНОВА У. — Советски района «Ленинский путь» яхача совхоза Iаьсий леладер;

ЗУБКОВА О. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза Iаьсий леладер;

ОРЛОВА Е. — Шалински района «Шалинский» совхоза хьакхарч лелаер;

ХАМИДОВ Э. — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза воккхагIвола жа Iу;

ШУАИПОВ Т. — Надтеречни района «Минеральный» совхоза воккхагIвола жа Iу.

Котало яьккхарех лаьрхIаб 189 хьайбаш леладу болхлой — доаркаш, скотникаш, Iаьсий леладераш, хьакхарч лелаераш, птичницаш, жа Iуй профессешка хьежжа республика яхьа условеш толаме кхоачашъярах. Спискаш кепатохаргья районий газеташ тIа.

* * *

Яхьа итогашка хьожача хана белгалдаьккхар Шалински, Гудермесски, Малгобекски районаша эсала болх баь хилар, хIана аьлча 1977 шераца нийсдича цига хьайбай продукташ къезигагIа а яьхай, кIезигагIа кийч а яьй.

ПЛАНАЛ ШОЗЗА ДУКХАГIА

Укх деношка, районе хьалхарча боахамашца цхьана шекара свеклаш чуэца болабеннаб «Шалинский» совхоза кхаш леладераш. Цу лоархIамеча гIулакха хьакъонстаяьй 2 комбайн, 10 лафет, 20 автомашин. ХIаьта шин отделене дерригa чуэца дезар 400 гектара тIара мерза овлаш да.

Укх шера къаьстта дика хьийкъай из культура. ХIанз юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 500 центнер шекара свеклаш йоал, план 200 центнер йолча. Соахкарчул 150—200 центнер дукхагIа я из. Цу лакхача хьокхамаша цIаькха а хьахьокх свеклашта агротехнически бокъонаша дIадеххача тайпара Iунал даьлга.

Кхашкара балхаш къаьстта айденнача хьинарца ду коммуниста Дудуркаев Ювсапа кулгалдеча цхьоалагIча отделенерча болхлоша. ХIаьта иттлагIча пятилетке социалистически яхье баьннарашта юкъе цахаддаш хьалхалатташ хьайоагIа Къахьегама ЦIеча Байракха ши орден лелаю звеньевая коммунист Энгласова Совхуит.

— Укх шера кхы аттагIа хилланзар соахкарчул. Йоачаш латтар бахьан долаш иiз болаш эрий тIаьннача баьцашта духьала лира къовсам лоаттабе бийзар. БIу ца къожабеш массане а шоай декхар лерттIа кхоачашдир. КIезигагIа яле а, хIара гектара тIара 600 центнер свеклаш чуэца лерхI тха звено коллективо, — жоп лу са хаттара гIоръяьннача кхаш леладеча С. Энгласовас.

Царел тIехьабиса дага бац шоллагIча отделенера болхлой Исаева Хьава, Мачураева Зулай, иштта кхыбараш. Иштта овсаре къахьегачарца ва ден норма 120—130 процент кхоачашъю комбайнер, КПСС членалла кандидат Солтаев Адам а.

Ди тIехьагIа шерагIа яржаш латт кхаш леладерашта юкъера социалистически яхь. Из иштта долга хьахьокх, хьалхалаттарий хьинар дувцаш, каст-каста арахецача «Молнеша», къахьегама листокаша. Цул совгIа коллективе хIаранена ховш да, хьувкъам чуийцачул тIехьагIа, хьалхара моттиг яьккхача звенона карара кара тела ЦIе байракхи эзар сом ахчан премии лургйолга, шоллагIча моттигах — 800 сом. Цу тайп-тайпарча моральнии материальнии стимулаша кхы а доккхийча толамашка тIахьех къахьегамхой. Из кхетадеш хIаравар ва цу боахаме.

— КПСС Центральни Комитета июльски Пленума решенешта дег тIара жоп а луш оаха лерхI планал шозза дукхагIа а йолаш пачхьалкхенна 16 эзар тонн шекара свеклаш дIаяла — йоах «Шалинский» совхоза парткома секретара Хасаев Iумара.

М. ЦУРОВ.

ВЕНГРЕРА ХЬАЬШИЙ

Венгерски Халкъа Республикера Комаромски области Нохч-ГIалгIайчен шоайла вежарий доттагIал леладеш я укх массехк шера. Цу хана денз дукха делегацеш хиннай дIа-юха яха, вежарий балха опыт Iомаеш.

Селхан вайцига хьоашалгIа ера Комаромски областера цхьаькха делегаци. Делегаце кулгалхо ва Комаромски облисполкома председатель, доктор Киш Иштвани.

Грозненски аэропорте хьаьший делегацена накъабаьккабар Нохч-ГIалгIай Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС Грозненски ГК хьалхара секретарь Н. И. Семенов, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместителаш С. Н. Кожуховский, Т. М. Дидигов, Т. У. Махмудхаджиева, Грозненски горисполкома председатель В. М. Шамардин. Пионераша зизаш делар хьаьшашта.

СалеIаьчул тIехьагIа Грознега хьожаш хилар Венгрера баьхка доттагIий. Уж хилар Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен драматически театрен, «Юбилейный» яхача кинотеатрен, микрорайонерча наха чубаха хьалдаьча кердача цIеношкеи хьожаш. 20 сентябрга кхаччалца вай республике хургба уж.

Цар Iомаергья халкъа депутатий Советий балха опыти лекционни пропаганда вIаштIехьъяккхари.

IАЛАШДУ ДОАКЪАР

Доакъар ма-могга дукхагIа Iалашдеш хьабоагIа укх шера Шелковской района «Коминтерн» колхоза къахьегамхой.

Йол хIанзле 3180 тонн совгIа Iалашъяьй, шера план 2800 тонн йолаш, сенаж планагIа кийчъе езаш йоаццаше а 4674 тонн кIоагашка еллай, баьций витаминни хьоари гранулаши план 4000 тонн йолаш 4040 тонн кийчдаьд. Из тайпа доакъар цу боахаме юкъера лаьрхIача 16 тонн Iалашду дийнахьеи буси.

ХIанз силос йоллаш ба колхозхой. Из планагIа 7000 тонн кийчъе езаш я, хIаьта хIанзле кийчъяр 8100 тонн совгIа я.

Пхи агрегат я силоса хьажкIаш хьокхаш. Механизаторашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара кхо моттиг дIа а лоацаш цига къаьстта хьинаре болх бу Висаев Шамсуде, Козлов Ивана, Великородный Виктора. Норма 60 тонн йолаш 150—180 тонн хьажкIий моша гIадам хьокх царех хIаране дийнахьа.

Кхай тIара силос йоллача моша доакъар дIакхухьаш болча шоферашта юкъе балха нормаш 220—250 процент кхоачашъеш къахьег Джабраилов Адама, Дедушев Анатоле. Шоай балха нормаш кхоачаш ца еш цхьаь цаI шофер вац.

Дика ба хьажкIий хьувкъам. ХIара гектара тIара дукха хIама ца эшаш 300 центнер моша доакъар доал, план 180 йолаш.

Х. МАГОМЕТОВ.

БАРТ БОЛА КОЛЛЕКТИВ

Сунженски района «Победа» яхача колхоза керттерча усадьбана массехк километр мара гаьна йоаццаш Шолжа йисте латт цу боахама баьций витаминни хьоар доаккхаш, гранулаш кийчъеш йола агрегат. Колхозхоша доакъара цех оал цунах. Дика лоархIаю ший декхарех коммунист Петр Сергеевич Живненко керте латта цу цеха коллектив. Масала, соахка 7100 тонн баьций витаминни хьоари гранулаши кийчйир цо — планагIа лаьрхIа хинначул 300 тонн дукхагIа. Толамца кхоачашду коллективо укх шера хьалхашка латта декхараш а.

Хьаькъал дола кулгалхо, дика новкъост, хьинар дола къахьегамхо хиларах сий ду цеха керте латтача Живненко Петра боахама кулгалхоша, цунца цхьана болх беча, из вовзача наха. Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом чакхбаьнначул тIехьагIа вера Живненко Петр колхозе балха. Фашистски гIаьрахошта духьала цо майра тIом баь хиларах тешал деш партеи правительстваси денна дукха совгIаташ да цун. ТIом беш хадданза хьалхарча мугIарашка хинна из, тIом чакхбаьиначул тIехьагIа дIадахача 30 шера а юрта боахама производстве хьинаре дакъа лоацаш хьавоагIа.

1958 шера колхоза коммунисташа шоай мугIарашка хьаийцар Петр. Цу хана денз парте боацарашта масал телаш, хьинаре къахьегаш, ший декхарех дика лоархIавеш хьа а воагIа.

Чакхъяккха еза буц хьатIакхухьаш, даькха хьоар дIакхухьаш ва тракторист Бутаев Михаил Николаевич. Шу даьннад цо цига къахьега. Ший декхарех дика лоархIаву из. Баьций витаминни хьоар доаккха агрегат цун бехкагIа болх бе йиш йоацаш сеца цIаккха а лаьттаяц.

Агрегата тIа болх беча наха юкъе геттара бехктокхаме гIулакх кхоачашду машинисташа. Уж декхарийла ба агрегата температура цхьан боарамагIа латтаргйолаш цунга болх байта, доаккхача хьоара дикала хадданза тIахьожам лоаттабе, дукха кхыдола гIулакхаш де. Уж деррига гIулакхаш цхьатарра дика кхоачашду машинисташа Косьяненко Александр Ивановича, Бойко Александр Алексеевича. Специалисташа лакха мах бу цар доаккхача баьций витаминни хьоара а кийчъеча гранулий а. Цар кийчду доакъар цхьоалагIчеи шоллагIчеи сортел эшашагIа хилац. «Ялат даккхара санна йоакхо е доакъар кийчдара а», — цу девизагIа къахьегаш ва царех хIаравар.

— Доакъар Iалашдара хадданза йоакхо яра тIахьийхаб КПСС ЦК июльски Пленумо юрта боахама къахьегамхой, — йоах Жевненко Петр Сергеевича. — Цу тIахьехама гIулакхаца жоп дала лерхI тха коллективо. Планал 50 процент дукхагIа баьций витаминни хьоар даккха а гранулаш кийчъе а дош деннад оаха.

А. КОЛЕСНИКОВ,
Сунженски района типографе болхло.

Гудермесски районерча «Дружба» яхача совхозе дикагIбарех механизатор лоархIаш ва коммунист Абдулаев Ахьмад. Генараш чуэцача комбайнеро цаI-ах норма кхоачашъю дийнахьа. ХIара гектара тIара цо оард 13—14 центнер генараш.

СУРТА ТIА: А. Абдулаев.
В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ХIАНАЙ ШУРА СОРТАГIА ЙОАЦАШ?

Укх шера дIадахача беттаашка МагIалбика районерча боахамаша пачхахьалкхенга йохкача шурех ши дакъа совгIа яр шоллагIча сортахи вIалла сортах йоацаши я. Iалаьмате доккха зе да цо, ишта а экономически эсала долча цу боахамашта дер. Шурий дикал лакхъяра тIехьара къовсам мела лелабу ГI. Ахриева цIерагIча совхозе: ворхI бетта дIаеннача 317 тонн совгIча шурех цхьоалагIча сортах 73 тонн мара яц, хIаьта вIалла сортах йоацаш я 27 тонн гаргга.

Иштта бехк бе йиш йолаш да «Кавказ» яхача совхозера гIулакх а — 236 тонн шура дIаеннай цо сортах йоацаш, е ерригача дIаенначох 47 процент. Цу боахамашка шурий дикал лакхъяра кIезиг-дукха а къахьеге цхьаккха а хIама дац цу гIулакха лаьрхIа М. Горьке цIерагIча совхозе: пачхахьалкхенна ворхI бетта дIаенна ерригa шура — 145 тонн — цхьаьна сортах йоацаш я цига.

Статуправлене районни инспекцерча даннеша хьахьокхачох, шура йоаккхилга дикка дегIаденад август бетта. 1-ча сентябрга кхоачача хана «Кавказ» совхозе яьккхай 661 тонн шура, ГI. Ахриева цIерагIча совхозе — 429, М. Горьке цIерагIча совхозе — 179 тонн. Цунга хьежжа дегIаденад шура пачхахьалкхенга йохкилга а. Цхьабакъда продукце дикал лакхъеннаяц. Уж дешаш шоаш ма-дарра ала йиш я районерча кхыча совхозех а. Бахьанаш довзаш да, хIара боахама зоотехника, ферма бригадира дика хов шура цIенеи лакхагIча классах йолаш заводо дIаэцараи фу эш. Цхьабакъда цу кулгалхоша шоашкара боагIа тIахьожам лоаттабац продукце дикал лакхъяра.

Юрта боахама продукташ пачхахьалкхенга йохкареи цар дикалга хьожачеи инспекце болхлоша дукххаза а дийцад фермайи боахамийи кулгалхошка, специалисташка доахан деттача хана дояркаша зоотехнически бокъонаша яха гIулакхаш ца деш хиларах. ДукхагIболчар доахала шамараш мелача хица дилац, гата хьакхац, царна йоагIаш йола массаж яц. БIехача шамарех кулгаш а детташ хьаяьккха шура бIеха хул, хи-кисе пахашкехи луттаргехи чакхъяьккхай аьнна цIенъенна дIакъастац цунцара бIеха хIамаш.

КIезига яц дIайхача хица, дезинфеце средстваш а тохаш, флягаш ца юлаш моттигаш а. Ховш да, ишта ца юлаш йитача флягай оагIоех дIалета шура мист а лийя йоаллийсилга. Цу флягаш чу Iочуетта шура ше а талх, гонахьара кхыяр а толхаю.

Республикерча дуккхача боахамашка леладеш да шурий дукхалга хьежжа ца Iеш, цул цIеналга хьежжа а дояркашта алапи телга. МагIалбикерча совхозашка а доладе мегаргдар из гIулакх.

Цул совгIа, продукце дикала тIахьожам лоаттабе декхарийла болча инспекце болхлоша а лирагIа леладе доагIа шоай декхараш бокъонца кхоачаш ца деча боахамий специалисташцара гIулакхаш, брак йола продукци бахьан уж бехктокхаме озилга.

Д. ХАКИМОВ.

ФЕРМАШТА ШОРТТА ДОАКЪАР

ТРАНСПОРТА ТОРОНАШ ЙОККХАГIА Я

Укх шера къаьстта йоакхо е езаш да «40 лет Октября» яхача совхозе доакъар Iачашдара гIулакх, хIана аьлча хIанзалца хиннaчул 400—600 бежан дукхагIа хила мегаш да укхаза, нагахьа санна Долакха-Юртарча отделене хьалъеш латта комплекс болх бе йолалой. Цунца бувзабенна лаьрххIа айлу боахама хIара отделене ма-хулла дукхагIа доакъар Iалашдара лоархIам. Цудухьа кхыча боахамел дукхагIа дIайийнай совхозе силоса лаьрхIа хьажкIаш а — 915 гектар.

Кхаь а отделене хьокхаш латт хьажкIаш. Силос ца талхийташ кIоагашка йолла гIерт доакъар кийчдераш. Цхьадолча кхашкара 230—250 центнер аьта доакъар доал, цхьадарашкара — 170 центнерга кхоачаш лохлу из. Цхьабакъда, хIанзчул сихагIа хьакха йоагIар хьажкIаш, къаьстта а 3-ча отделене.

...Массазардар санна балха ди дар 12-гIа сентябрь. Болх кхеххаш хила безе а, дукха сихбенна лелацар, юкъ-юкъе йоагIар силос яхьаш автомашин. ХIанзалца кIоаг чу еллар 760 тонн силос мара яц, хIаьта хьажкIаш хьакха йолаяь кIира совгIа ха яьннай. Юкъера лаьрхIача дийнахьа кIоаг чу бIаь тонн совгIа силос мара йоллац.

Масала, 6 сентябре 52 тонн чуеллай кIоаг чу, 7-ча дийнахьа — 118, бархIлагIча сентябре — 165 тонн, хIаьта иттлагIча сентябре — 84, цул тIехьарча дийнахьа 97 тонн. Ишта лел доакъар Iалашделга. Фуд бахьанаш?

Керттера бахьан да транспорт. Хьалхарча даькъе маэшша из ца тоъари, шоллагIча даькъе — йолчох нийса пайда ца эцари.

Цу отделене силос хьатIаозаш 10 автомашин я — «Сельхозтехника» Назранерча объединенера. Силоса кIоагIа учет лелаеш волча Арчаковга дIаяэбаь ба хIаране болх. 15 сахьат даьннача хана эггара дукхагIа цу дийнахьа рейсаш яьр Картоева автомашин яр (№ 75-26) — пхи рейс, Оздоева (69-82), Леймоева (75-91), Имагожева (69-36), Евлоева (36-59) йиъ рейс яьй хIаране. Царел а кIезигагIа — кхоккха рейс хIаране яьй Теркакиевеи (69-80) Имагожевеи (18-35).

Дукха гаьна дац кха а — автомашина спидометрца хьежача 12 километр ба (цхьан оагIорахьа) цуннеи кIоагаи юкъера никъ. ТIаккха ялх сахьата кхо рейс йиъ рейс яхар фу болх белга да? ХьалхагIе а дIааргда вай: комбайна кIал пхи-ялх минут мара яккхац автомашино. Мичахьа лелаш дов тIаккха шоферий цаI-ах — шиъ сахьат хIара рейсах?!

Хьалхарча деношка 7 — 10 рейс яь а ба шофераш — Олигов Махьмад, Имагожев Iалаудин, кхыбараш. Цо хьахьокх торонаш дукхагIа йолга.

— Тхога цхьадарашка бортовой машинаш я, цар самосвалаша санна шоаш Iойоассаяц силос, цудухьа хьелу, — йоах цхьаболча шофераша.

Бакъда из. КIеззига. КIеззига хIанад аьлча, кIоаг тIа цу машинашкара силос Iойоассае новкъостал деш — тросаш доахка щиташ дIатувсаш, шодашца болх беш виъ болхло ва: Дзауров Абоязит, Арчаков Ювназ, Келигов Хьасан, Арчаков Саламхан. Цхьаккха минут яккхийтац цар машинага сеце. Цул совгIа, духхьал уж йоассае оттаяь «Беларусь» яха трактор а я. Бедоев Казбека лехкаш. Тхо цига долча хана сеца латтар из де хIама а доацаш. ХIаьта из механизатора бехк мичаб. Ца соцаш болх беш йоаллар Микаилов Казбека лехкаш йола Т-150, силос IотоIаеш. Отделене а совхозе а раьза ба цу механизатора балха.

Сеца латтар машинашка хьежаш ши комбайн а. Кхай тIа. ПхорагIа хьажкIий кха хоададеш тхона духьалвера механизатор Гадиев Жабраьил. Соцарча новкъостага — совхоза керттерча агрономага Чумаков Махьмадага йоах цо:

— Фу болх белга да ер? Тахан диззача бархI сахьата пхе машина силос хьекхай аз, селхан 7 машина хьекхай. ДIаволалушшехьа саца везаш хул машинаш а йоацаш. НормагIа хьакха езар 3,5 гектар я. Мишта кхоачашъергья из? Алапи фу доаккхаргда оаха?

Цунгардар санна хьал да механизаторга Арчаков Исраилга а.

ХьажкIаш хьокхаш йолча 4 комбайнах шиъ дийнахьа сарралца сеца латташ хилча, сенна доаду царна доагор (болх беш ма-дий моторашм!), наьха ха, къахьегам?! ДикагIа ма-дий лафеташ тIехьа а йийза уж аьта силос дIакхахьа яхийтача. ДIатехкача ишта транспорт кхы а корае мег совхоза ший доалахьа.

«40 лет Октября» совхоза кулгалхоша раьза боацаш хIама алац «Сельхозтехника» водителий балхах. Бакъда лакхехьа дийцача сурто хьахьокх хIанз бечул гаьнна дукхагIеи дикагIеи болх бе торонаш цар йолга. Цу транспорта доал деш болча наха цIенхаштта тIахьожам лоаттабеи машинашка биззача низаца болх байтилга Iалашдеи деза. Цунах тийша да диза долаш хьайбаш Iангара доахилга.

З. ДАУРБЕКОВ.

РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЯРА ЛОАТТАБУ ТІАХЬОЖАМ ТОАБЕ

ЯЛХАЗЛАГІА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ИЙСЛАГІА СЕССИ

Хьалха хоам баьчча тайпара, 1978 шера 13 сентябре хилар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета аргІанара нйслагІа сесси.

Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Закона проектах, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета хоржамех доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Закона проект кийчъяра комиссе председатела депутата **Н. И. Семенова.**

Доклада пренешка къамаьлаш дир депутаташа: **М. М. Кериноза** — халкъа депутатий Ачхой-Мартановски районни Совета исполнительни комитета председатела, **Р. М. Миниевас** — Гудермесски медицински инструментий завода полировщицас, **А. М. Карагичевас** — КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара.

Закона проект СССР Конституцега, РСФСР Конституцега, Нохч - ГІалгІай АССР Конституцега, СССР а РСФСР а Лакхехьарча Советашка деча хоржамий законашка хьежжа, иштта Советашка дуккхача шерашка даьча хоржамий практикаи къахьегамхой предложенейи лоархІам а беш кийчъьялга белгалдаьккхар докладчикеи берригача къамаьлаш даьрашеи.

Закона проект чІоагІъю паччахьалкхен Іаьдала Лакхехьарча органе хоржамаш дара республике хьахиннача порядкагІа, тоаю, дегІайоалаю из кердача положенещца. Гражданаша шоай хоржамий бокъонаш кхоачашъяра хиланза дargдоаца хьалаш хьадара йоакхо еш ба проекта берригa чулоацам. ХІара харжархочоа хоржамашка дакъа лаца боккъонца торонаш луш йола гаранти чІоагІъяь ца Іеш, шер а ю законопроекто.

Кердача закона проект мога а еш, вай республика паччахьалкхен Іаьдала Лакхехьара орган хьахиларен цун балхен демократи дІахо дегІайоалаяра, кхы а дикагІа хоржамашта кийчо яра, уж чакхдахара общественни а паччахьалкхен а гІулакхашта кулгалдара, кердача Конституцей положенеш кхоачашъяра цо гІо дергхилар белгалдоахар депутаташа.

Дийца даьначул тІехьагІа Лакхехьарча Совето массава раьза а волаш тІаийцар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьара Закон.

Партеи правительстваи директиваш а шеай решенеш а КПСС XXV съездо дІадийхарашка, СССР Конституцега, РСФСР Конституцега, Нохч - ГІалгІай АССР Конституцега хьежжа кхоачашъяра лоаттабу тІахьожами тохками чІоагІбара даькъерча республика халкъа депутатий Советий декхарий хьакъехьара доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела депутата **Х. Х. Бокова.**

СССР керда Конституци тІаийцача хана денз шу дузаш латт, аьлар цо. Мехка Керттерча Законага хьежжа керда Конституцеш тІаийцай союзни, автономни республикаша, цу даькъе Нохч-ГІалгІай АССР Конституци а. Республикай башхалоний лоархІам беш долча цу лоархІамеча политически документаша шоашта юкъехьу паччахьалкхе хьаяра йІаьхий опыт, дІахо социалистически демократи дегІайоалаелга. Цар къаьтга хьахьокх советски общества интернационализм, деррига къамий, народностий дохаргдоаца доттагІал. Коммунистически партена гонахьа советски халкъ чІоагтІа кхотаденна хилар.

Парте Советашта хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдара данза даргдоацар да цар организаторски болх дІахо тоабар, хьалхарча аргІанна тІадожадаь гІулакх кхоачаш мишта ду хьажара бола тІахьожам чІоагІ а беш. Советий балха цу оагІонна шиий хана теркам тІабохийташ хиннав вай партеи паччахьалкхена баьчча а организатор а вола В. И. Ленин. «Центральни Іаьдален моттигерча учрежденейн соцамаш бокъонца кхоачашдара боагІача бесса тІахьожам лоатталургболча тайпара сихха шоай болх вІаштІехьбаккха декхарийла я ерригa Советаш», яхаш яздаьд Ленина.

ХІанз, кердача конституцеша Іаьдала органий балха правови лард шер а чІоагІ а яьча хана, ше къаьстта лоархІам болаш кул Советашеи цар органашеи тІаийца законаш а кхыдола соцамаш а кхоачаш мишта ду хьажареи цу гІулакха тІахьожам лоаттабареи дешаш. Вай законодательство дегІа ме ух, белгалдаьккхад нов. Л. И. Брежнева 1977 шера 17 июне СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседане ше къамаьл деш, дукхагІеи цІенхашттагІеи йоакхо е еза тІаийца планаши декхараши кхоачаш мишта ду хьожаш, цу гІулакха тІахьожам чІоагІбеш.

КПСС XXV съезда решенеша а, Л. И. Брежнева даьча къамаьлащарча положенеша а, выводаша а дІадеххача тайпара вай республика Советаша белгалара болх, баьб ухх тІеххьарча шерашка тІахьожама система тоаеш, из дикагІа бара йола формаши методаши эргаьяха хувцаш.

Республика Лакхехьарча Совета Президиуми Министрий Советн каст-каста хьежа яьннай хІанз моттигерча органаша тІаийду законаши соцамаши кхоачаш мишта ду.

ТІахьожам лоаттабара шоай болх тоабаьб республика Лакхехьарчеи моттигашкарчеи Советий массазарча комиссеша. Уж хьож предприятешка законаш мишта лораду, боахамеи социально-культурнии гІирс хьалбара планаш кхоачаш мишта ю. Духхьал 1977 шера Лакхехьарча Совета массазарча комиссеша къоастадаьд республика экономика а культура а дегІаярах дола 50 гаргга дош, царех йоагІаш йола рекомендацеш дІаенай министерстваштa, ведомстваштa, моттигерча Советий исполкомашта.

ТІахьожама функцеш эргаяьха тоаяра тІаберзабаь дикка болх чакхбоаккх дуккхача моттигерча Советаша, хьалха тІаийца соцамаш кхоачаш мишта даьд хьожаш сессешка дувца дешаш дукхагІа хиннад. Шоай тІахьожама болх тоабаьб Советий депутаташа.

Докладчико белгалъяьккхар, тІахьожам вІаштІехьбаккхарен тІадехка декхараш кхоачашдарен даькъе г. Грознерча халкъа депутатий Заводской районни Совето, Гудермесски городскойи республика кхычеи Советаша Іоаяь дика опыт.

ТІахьожама функцеш эргаяьха хувцара проблемашта советскии боахамеи органаша дукхагІа терко яр бахьан долаш хоалуш тоаденнад халкъа боахама, бахача наха культурно - бытовой гІулакхаш дара доакъошнара хьалаш. Республико толамца кхоачашдаьд пятилетка шин шереи ах шереи керттера экономически хьокхамаш. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК тІахьехама жоп а луш, Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаьй 1978 шерара план кхоачаши тІехкхоачаши яра, производства эффективности балха дикали лакхъяра тІехьа, хІаьта республика экономически социальнии дегІаяра даькъе белгтала толамаш а даьхад укх шера. Продукци маьхала яккхара, къахьегама овсарле лакхъяра, изделей дукхагІа дола лоархІамегІара тайпаш арахецара бархІ бетта заданеш тІехкхоачашъяьй. Пятилетка кхаь шера планаш кхоачашъярца накъайоагІа дуккха а къахьегама коллективаш СССР Конституци тІаийца хьалхара шу дизарга.

КПСС ЦК июльски (1978 шу) Пленума решенеша дегаш гІоздаьха болча юрта боахама къахьегамхоша деррига низаш тІадерзадаьд лаьттанцареи хьайбашкареи йоала ерригa продукташ яхареи кийчъяреи 1978 шерара паччахьалкхен плани декхараши ханал хьалха кхоачашдар духьа.

Цхьабакъда хІанз а, КПСС XXV съезда решенешка, партеи правительстваи соцамашка, кердача Конституцеша дІадехарашка хьежжа лакхбеннабац экономически социально - культурнии дегІаахара боарам. Пятилетка заданеша дІадехарашка хьежжа яц промышленни предприятеша арахеца продукци. Цхьайолча предприятей коллективаша хьалхарчул кІезигъяьй арахеца продукци. ХІанз а йолаш я къахьегама овсарле лакхъяра заданеш кхоачаш ца еш, арахецача продукцега дІабода мах лакхболийташ, йоагІача ассортиментах продукци хьа ца еш йола предприятеш.

Дуккхача доакъошка кІезига да фондаша юха хьалур, кхоачам боллаш пайда эцац мощностехи оборудованехи.

ЦІенхештта кхоачамбоацараш да юрта боахам дегІабоалабеча а. Геттара лаьгІа дегІауух ялата культурай, шекара свеклай, генарий, баьцадаарий, коартолий, комсий, сомий хьувкъам; дуккха йов юртбоахама продукташ. Колхозашеи совхозашеи кхоачам хиллал пайда эцац дулх дукхагІа даккхара йолча торонех. Республика дуккха колхозаши совхозаши зе мара пайда ца беш болх беш я.

Хьалха а санна вІаштІехьа доацаш да капитальни гІишлош хьалъелга. Къаьстта во ю культурно-бытовой объекташ. Школаш хьалъяра хьахийца средстваш караерзаяра бархІ бетта план 66 процент мара кхоачашъяьяц, деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьалъяра план — 56 процент, больницаши поликлиникаши хьалъяра план — 88 процент.

Республика партийнии советскии органашка хІанз а дукха жалобаши критически замечанеши кхоач торговле, юкъарча кхачан, бахача наха бытовойи коммунальнии гІулакхаш деча моттигерча предприятеша лерттІа болх бац, яхаш.

Юкъарча дешара школай а, дешара кхыча заведеней а балха тІа дукха кхоачамбоацараш да.

Вай заман идейно-кхетама балхо дІадехараштеи бахача наьха лакхденнача культурни хьашташтеи дизза жоп луш бац дуккхача клубий, библиотекай, культура кхыча учрежденей балха чулоацам.

Кхетам балара балха тІа цІенхаштта кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш дукха моттигаш нийслу зуламаш деш, къаьстта кхувш боагІараштa юкъе. Республика дуккхача районашка хІанз а леладеш да пхьа лехар, урдув даккхар, кхалнаьха сий ца дар санна дола тІехьадиса гІулакхаш. Дукха нах ба ды лелабеш.

Цу дешай хьакъехьа воаш тІаийцараш санна, лакхехьа латтача органаша тІаийяь решенеши соцамаши да вай. Уж кхоачашдара белгалъяь мероприятеш я. Бакъда уж йоагтІача бесса кхоачашъеш яц.

Тохкамо хьа ма-хьоккхара, моттигерча Советашар... цар исполнительни комитеташа кхоачамболлаш пайда эцац шоай контрольни функцех, законодательствос шоашта еннача йоккхийча бокъонех. Дуккха Советаши цар исполкомаши тІаийяь решенеш кхоачашъяра тІахьожам лоаттабара белгтала система йолаш яц. КІезига масалаш дац дукха болх баь тІаийяь решенеш документ тІаийца даьначул тІехьагІа йицъеш.

Лакхехьа латтача партийнии паччахьалкхени органий соцамаш оперативно кхоачашдац Грозненски, Назрановски, Наурски районни Советий исполкомаша.

Малгобекски горисполкомо къахьегамах дола Закон, республика Лакхехьарча Совета Президиумей Министрий Советеи тІаийдаь къахьегамах дола законодательство нийса леладара хьакъехьара соцамаш кхоачашдара бизза тІахьожам лоаттабац.

Халахете а къахьегамах дола законодательство телхаду дуккхача кхыча районашка а. ДІадахача цхьан шера харцахьа дІабахар бахьан долаш республика судаша юхаметтаувттабьча наха дІаденнад 27 эзар (сом, хІаьта укх шера хьалхарча ах шера — 13 эзар сомал дукхагІа.

Соцамаши решенеши кхоачашъяра тІехьа тІахьожам лоаттабара даькъе цІенхаштта кхоачамбоацараш да вай республика цхьайолча министерствашкеи ведомствашкеи. Масала, просвещене министерствас ледара тІахьожам лоаттабу юртарча интеллигенце общественно-политически хьинар дІахо айдараи къахьегама а быта а хьалаш тоадараи хьанъехьа НГІАССР Лакхехьарча Совето тІаийца соцам кхоачашбара тІехьа.

Партеи правительстваи, моттигашкарча партийнии советскии органий соцамаш, ше тІаийяь решенеш кхоачашъяра даькъе цІенхаштта гІалаташ дувлийт республика юрта боахама министерствас. Цхьа шу хьалха министерства коллеге дийцар шийна карарча боахамашка социалистически доалахье лораелга чІоагІдарах дола дош. Бакъда из решени кхоачашъяра чакхдаха деза организационни гІулакхаш белгалдanзар, из бахьанце решени йизза кхоачашъе вІаштІехьдаланзар.

Бахача наха бытовой гІулакхаш делга тоадар духьа, аьлар дІахо докладчика, 1976 шера октябрь бетта республика Министрий Совето цхьайола министерстваш, ведомстваш, предприятеш декхарийла яьяр 48 быта цІен, 27 комплексни приемни пунктана лаьрхІа керда помещенеш хьалъе а хьакъоастае а. Цу хана денз шин шу даьннад, хІаьта хьадийллар 10 быта цІаи 2 комплексни приемни пункти мара яц. Шоашта енна заданеш кхоачашъяьяц юрта боахама министерствас, «Чечингушвино» объединене, «Скотопроми», «Плодопроми», тресташа, «Грознефть» объединене, «Трансмаши», «Электроинструменти» яхача заводаша, машинаькъа Грозненски отделене, кхы дуккхачар.

Е хьаэцаргда вай халкъа эша товараш арахецар санна дола лоархІаме дош. Партийнии советскии органаша цу хьакъехьа цкъа санна дуккхаза соцамаш тІаийдаьдале а республикерча 22 промышленни предприяте культурно-бытовой гІулакхаштеи коа-картеи эша товараш арахецилга вІаштІехьдаьккхадац.

Цу вай дувцачо хьагойт цхьайолча райгорисполкомашка, министерствашка, ведомствашка лакхехьа латтача органий яраш санна шоаш тІаийяь а решенеш кхоачашъяра дисциплина лоха йолга.

Сессешка, исполкомийи коллегейи заседанешка дувца дешаш чІоагтІа теркам тІабахийта хьахержа деза, тІаийю решенеши распоряженеши корта болаш хила еза, аьнна белгалдаьккхар докладчика. ДукхагІча даькъе цох тийша я решенеш кхоачашъяра тІехьа лоаттабеча тІахьожама эффективность. Цхьабакъда, хІанз а дукха моттигаш нийслу решенеш талмастта тІаийеш, хІаьта цхьайола решенеш кхоачашъяр мишта лел тахка геттара хала хул, е вІалла тахка йиш йоацаш хул.

Решеней динала а уж кхоачашъяра а хьалхара болхлой бехктонхам мамогга айбе беза. ХІара решени законага а из тІаийцача органа компетенцега а хьежжа хила еза.

Юртий Советий тайп-тайпарча дешаех лаьца дуккха соцамаш тІаийду райисполкомаша, хІаьта уж соцамаш кхоачашдара массаза а практически новкъостал дац лохерча Советашта.

Къоастадеча дешай лоархІамеи хьалашкеи хьежжа тІахьожама тайп-тайпара формаши методаши эргайоахаш хувцилга дІадех эттача гІулакхо. Цу юкъе йоагІаш йола моттиг дІалоац Советий сессеша. Харжараштa хьалхашка исполнительни комитеташа отчеташ елга Конституце положенеша ма-яххара чакхдаха деза, шоаш баьча балхах исполнительни комитеташа отчеташ елга сессешта юкъерча хана дІадахьа деза.

Іалашде деза сессей балха тІа депутаташа хьинаре дакъа лоацилга, кхоачамбоацараштa критика яраи Советий болх тоабар духьа цар предложенеш телараи дола хьалаш хилийта деза, сессешка шерра пайда эца беза депутата запроса бокъонех. ВІаштІехьадаккха деза министерствай, ведомствай, иштта районнии городскойи Советий отделаша, управленеша къахьегамхой коллективашта хьалхашкеи нах бах-бахача еча граждантий собранешкеи каст-каста отчеташ елга.

Докладчию дІахо белгалбаьккхар лакхехьарча партийнии паччахьалкхени органий соцамаш, моттигерча Советий решенеш кхоачашъелга вІаштІехьадоаккхача Советий массазарча комиссей бола лоархІам. Уж тІахьийха я партеи правительстваи директиваш, шоай Советий решенеш республикански министерстваша, ведомстваша, исполкомий отделаша, предприятеша, учрежденеша, организацеша кхоачаш мишта ю дикагІа хьажара.

Халкъий депутатий Советаша, цар массазарча комиссеша чІоагІбе беза бахача наьха тайп-тайпара хьашташ, къахьегамхой къаьсткъаьстача группайи бІарччача общества хаьда хьашташ гучадоахаш харжархоша тела наказаш кхоачашдара тІехьа лоаттабу тІахьожам. ТІахьожама гІулакх эргадаьккха тоаделга айхха дувзаденна да халкъа тІахьожама органий хьинар айлуш хиларца.

Республике тІахьожама гІулакха юкъе дакъа лоацаш ва халкъа тІахьожама группаштеи посташтеи юкъевоагІа 35 эзар гаргга саг. ИттлагІча пятилетка декхараш кхоачашдарца, производства эффективности балха дикали лакхъярца дувзаденна керттера гІулакхаш чакхдоахача партийнии советскии органашта новкъостал дара тІаберзабаь ба цар теркам.

Цхьабакъда, производственни заданеш кхоачашъяра новкъарло ю кхоачамбоацараш дІадахара тІехьа къовсам лоаттабе хІанз а халкъа тІахьожама цхьайолча комитеташа, группаша, посташа коллективашта доагтІаш дола новкъостал деш ца хиларо. Тоабе беза халкъа тІахьожама органий болх.

Исполкомий, министерствай, ведомствай, хІаьта ишттa царна чуйоагІача учрежденей кулгалхой тІахьожам кхоачашбелга шоаш вІаштІехьдаккхеи цу тІахьожама гІулакха шоаш бехктокхаме хилеи безаш ба.

Советий исполкомашка, министерствашка, ведомствашка йоагтІаш йола порядок оттае еза тІахьожам беча документий учет лелаяра, юкъейоалае еза кхоачашдаь соцамаш тІахьожама юкъера дІадоаха белгалара система.

ТІахьожама керттера декхар да тІаийца соцамаш дизза шиий ханнахьеи кхоачашделга Іалашдар, кхоачамбоацараш ца хилийта хьажар, хьадда соцам тІаэцилга вІаштІехьдаккхар, цар болх беча метте кадраш Іомаяр, исполнительни аппарата дулургдари дулургдоацари къоастадар, тІаийца соцамаш хила ма-деззара да е дац хьажар. ИІаьхача хана чухь кхоачашде дезараш шоаш къаьстта а долаш, тІаийцача соцамийи решенейи проекташца цхьана, уж исполнителашка дІакхачийтарaи уж кхоачаш мишта ду хьожаш тІахьожам лоаттабари эша практически мероприятей планеш оттаергІолча тайпара вІаштІехьданкха деза гІулакх.

Нийса кхетам бац, духхьал тІехьаюсача участкашта, коллективашта, е опыт йоацаш болча болхлошта мара тІахьожам лоаттабе безац яхилга. Практико хьахьокх, дикка къахьегаш я яхача коллективашта а тІахьожам лоаттабе безилга, цхьаккха а вац гІалаташи кхоачамбоацараши хургдац ала йиш йолаш.

ТІахьожам лоаттабеча хана дукхагІа теркам тІабахийта беза тохкача организацей балха стилаи методаштеи, коллегиальности единоначалии цхьана нийса тардара дешашта, хІаране бехктокхами дисциплинеи лакхъяра, бюрократизми волокитеи дІаяккхара, шиий декхараш тесса леладара.

ГІулакхаш мишта лел хьажара беча тІахьожама лоархІамегІара метод я цу юкъе къахьегамхоша дакъа лацар. Цу лоархІамеча гІулакха дукхагІа юкъеоза беза депутаташ, Советий массазара комиссеш, депутатски группаш, советски актив, общественни самодеятельни организацеш.

Партеи правительстваи директиваш, шоаш тІаийца решенеш кхоачашъяра тІехь лоаттабу тІахьожам эргабаьккха тоабар, тІахьожам вІаштІехьбоаккхилгеи кхоачашбелгеи цхьана леладара хьакъехьара ленински васкеташ дизза кхоачашдар — халкъа депутатий Советий, цар исполнительни органий болх дІахо тоабара, КПСС XXV съезда историчеcки решенеш, кхоалагІча шереи бІарччача пятилеткаи планаш толаме кхоачашъяра дола лоархІамегІара хьал.

Ший къамаьл чакхдоалаш докладчико тешам белар, партеи правительстваи директиваш, шоаш тІаийца решенеш кхоачашъяра тІехь лоаттабу тІахьожам чІоагІбараи эргабаьккха тоабараи де мел дезар Нохч-ГІалгІайчен халкъа депутатий Советаша дергхиларах, цу ларда тІа КПСС XXV съезда решенещара, СССР, Российски Федераце, Нохч-ГІалгІай АССР Конституцеша дІадехарашцара хьадоагІа декхараш кхоачашдеча цар шоашкара доагтІаш дола дакъа лоацаргхиларах.

* * *

Докладах лаьца пренеш йолаелар. Къамаьл де эггара хьалха дош ийцар Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама Комитета председатела депутата **Р. А. Саламовас.** Цо аьлар, тІаийца решенеш мишта кхоачашъю хьожача лоархІаме моттиг дІалоац халкъа тІахьожама органаша. 1977 шереи укх шера хьалхарча ялх беттаи республика халкъа тІахьожама органаша ши эзар совгІа тохкам баьб. Цунах хьахиннараш комитетий заседанешка дийцад, партийнии советскии органашка дІакхайкадаьд, доагІар де аьнна министерствашкеи ведомствашкеи дІакхахьийтад. Масса а яхар мо, халкъа депутатий Советий активаца, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацешца цхьана даьд тохкамаш.

Республика халкъа депутатий юртийи поселкайи Советашка вІашагІъеллай болх беш 2598 дозорни а волаш йола халкъа тІахьожама 153 группа. Цар Советий массазарча комиссешца, цар активаца цхьана тІахьожам лоаттабу юрташка боахамеи социально-культурнии гІулакхаш дегІанхувлара дешашта. Цар даь тохкамаш дукхагІча даькъе юртийи поселкайи Советий исполкомашка дувц.

ТІахьожама балха практико хьахьокх, КПСС XXV съездо, кердача Конституцеша партеи правительстваи директиваш а хІаьта иштта шоай приказаш а распоряженеш а кхоачашъяра лоаттабу тІахьожами тохками чІоагІбара хьакъехьа дІадехараш кхоачашдеш бола кулгалхой вайцита берригаш а ца хилар. Къаьст-къаьстача кулгалхоша паччахьалкхен дисциплина телхаеш йола моттигаш нийсйолийт, хІаман кхом боацаши хьурмат доацаши дола гІулакхаш мегийт. Юрта боахамо кхачан, дулха-шурий промышленноста, ялата продуктай управлене предприятешка социалистически доалахье мишта лораю хьажаро хьахьокх, халкъа рузкъа лораделга Іалашдара гІулакх дуккхача колхозашкеи, совхозашкеи, лакхе йийцача ведомствай предприятешка во вІаштІехьдаьккха хилар. Къаьстта воча хьал тІа да гІулакх укх тІеххьарча шин шера 300 эзар гаргга сома маьха материальни ценностaш ца теача, лечкъаьяча, телхаяьча кхачан промышленноста министерства предприятешка. Данза дола хІамаш даьд яхаш дІаяздаь моттигаш гучаьяьй «Терек» яхача мебельни-хьу чакхйоахача производственни объединене. Респотребсоюза правлене Іаламате доккхий гІодаш техх ца йоассаеш вагонаш йоагІача ханал дукхагІа тоаярах.

Моттигерча Советаша, министерствайн ведомствайн кулгалхоша лакхбанза баргбац производствана, чуІеча цІеношта, культурно - бытовой гІулакхашта лаьрхІа объекташ шоай ханнахьеи тІехдика йолаши эксплуатаце дІателара хьалхара паччахьалкхен приемочни комиссейи архитектурно - гІишлошъяра тІахьожамеи бехктокхам.

Нохч - ГІалгІай АССР юрта боахама министра депутата **С. А. Кириллова** аьлар, министерства кулгалхошеи специалистaшеи геттара дика кхетаду, соцамаш мелла лоархІамеи корта болаши дале а, нагахьа санна царна тІеххьа боагтІаш бола организаторски болх, уж мишта кхоачашду хьожаш бу тохкам ца хуле, цар шоашкара гІулакх меттахьа доаккхаргдоацилга. Укх тІеххьарча шерашка дикка йоккхагІа хиннай директивнии исполнительски информаци. Дуккха а дукхагІа дола документаш оттаьча ханашча кхоачашду министерства. ХІаьта а, белгалдаккха ловра сона, тІаийеча решенеша цкъаза цхьарaша дувцар вокхар юха кердадоахаш хилар.

Ховш ма-дарра, йоахар дІахо оратора, тІаийца решенеш кхоачашъеча лоаттабу тІахьожами тохками вІаштІехьбаккхаро дІадехарех цаІ да бокъонца реальни йола решенеш тІаэцар. Из дІадехар цкъаза телхаду. Масала, укх тІеххьарча шерашка республикански органаша дуккха соцамаш тІаийцад республика колхозашкеи совхозашкеи малагІа тайпа объекташ, малагІча ханашка хьалъе еза белгалдоаккхаш. Цхьабакъда, царех цхьаяраш хьалъелга кхыметтел подрядни балхий плана юкъедахьа а йиш йолаш дац тхо цу гІулакха хьахьожаяь лимиташ кхоачам болаш ца хилар бахьан долаш. ГІулакха кхы а хьовзам бу тха керттерча подрядчикаша — «Чечингсельстрой» трестои «Чечингколхозстрой» объединенеи — министерстве гІоллара гІирсаш хьалдара планаш 65 — 70 процент мара нагахьа кхоачашъеш ца хиларо. Вай республика Госплан соцамий проекташка кІоаргагІа хьежа а ловраш заказчикийи подрядчикийи торонашца дикагІа цхьана тарлургдолаш лархІа а дезаш я. Иштта дикагІа хьожаш къестаде деза кхоачашде тІаийдеш дола харжархоша Советий депутаташта тела наказаш.

Цкъаза моттигашка организаторски болх вІаштІехьбаккхара новкъарле ю тхона каьхаташ сов дукха ухаш хиларо, министерства аппарате санна, иштта юрта боахама управленешка а, колхозашкеи совхозашкеи уж кхоачашдара культура лоха хиларо. Ца эша каьхаташ тхоай хурдаь кІезигагІа дІа-хьа кхахьийта гІерт тхо, документаш лоархІаш хила, уж кхоачашдара боарам лакхбе Іомабу оаха нах. Республике, краснодарцийи ростовчанийи опытагІа, боахамашта юкъерча гІулакхий ларда тІа тІехдика диспетчерски бувзам вІаштІехьбаккхара дешах лаьца предложени а доагтІаш дола лоархІамаш а кийчдаьд оаха.

Наьсарен районерча «40 лет Октября» яхача совхоза доярка депутата **Д. Х. Дзауровас** белгалдаьккхар, къахьегамхой культурно - бытовой хьалаш тоадара, нах баха моттигаш хозъяра укх тІеххьарча шерашка районе дукха хІамаш даь хилар. Масала, ТІой-Юрта хьалъяьй 320 бера деша моттиг йола юкъера школа, быта ЦІа, продовольственни тика. Юрта боахама специалистaштеи хьехархоштеи лаьрхІа хьалдаьд шишшеи кхоккхеи квартираш чуйола ялхаш цІенош, Совхозни улицагІа газ чуйиллай, и. кх. дІ. Юкъера школа хьалъяьй Долакха-Юрта.

Цхьабакъда, хІанз а мела я юрта культурни учрежденеш хьалъяра производственни база. ТІой-Юрта хІанз а дац культура ЦІа, детсад, геттара мела лел 1978 шера юрта чакхъяккха лаьрхІа хинна газификаци яра болх. Грознера еча республикански телепередачашка хьежа йиш йолаш бац ТІой-Юртеи Долакха-Юртеи баха нах.

Терко дукхагІа е еза районерча къахьегамхой культурно-бытовой хьалаш дІахо тоадара. ХІаьта оаха тхоай деррига низаш тІадохийтаргда тІаийца социалистически декхараш толаме кхоачашдара, иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера план сийленца чакхъяккхара.

ЧуІеча - коммунальни гІирсий боахама министерства, халкъа депутатий городскойи районнии Советий исполкомаша, аьлар чуІеча - коммунальни гІирсий боахама министра депутата **А. К. Зязина,** иттлагІча пятилетка шерашка дукха гІулакхаш чакхдаьхад республике чуІа цІеноши коммунальни гІирсаши хьалделга дІахо дегІадоаладара. Ерригаш а лаьрхІача шин шерай бархІ беттан моттигерча Советашка гІолла коммунальни гІирсаш хьалдараи моттигаш тоаяраи хьахьокаяьча капитальни вложенеех тІех пайда ийцаь, 27 миллион сом дІа а дохийташ. 7 миллион сом дукхагІа да из пятилетка кхаь шера планал. Керда низалаш болх бе йолаллийтари чуІечеи коммунальнии гІирсий боахама эксплуатаци дикагІа яри бахьан долаш коммунальни предприятеша ду гІулакхаш 1975 шера денз 9 процент дукхагІа хиннад.

Цуица цхьана дуккхача лоархІамеча хьокхамашта вай республике коммунальни боахам дегІабара боарам хІанз а лоха ба, хІаьта РСФСР моттигерча Советий боахаме гІолларча юкъарча хьокхамел дикка тІехьа а бисаб. Къаьстта чІоагІа тІехьабисаб из райцентрашкара бІеха хиш цІендарга, гостиницашкарча, банешкарча моттигий дукхалга, бахача наьха хІамаш йиттарга диллача. Из белгалдоаккхар тха министерства коллеге балха хьакъехьарча дешага хьежача вай республика Лакхехьарча Совета Президиума соцам тІа а.

Депутата хоам бир, городий, болхлой поселкай, районни центрий чуІеча-коммунальни гІирсий боахам дІахо иттлагІа пятилетка чакхъяллалца дегІабоалабаран уж моттигаш тоаяраи чакхъяха мероприятеш чІоагІъяь хиларах. Пайда эца лерхІ 40 миллион сом совгІча капиталовложенеех, хІаьта уж дикка дукхагІа я ийслагІча пятилетке дІаяхийтарел. Министерстваи горрайисполкомашеи белгалара болх баьб чуІа цІеноши коммунальни боахама объекташи ведомствашкара хьаэцаран моттигерча Советий доалахьа уж дІачуяларан. Цхьабакъда чуІа цІеноши инженерни сети моттигерча Советашка дІаялара хІанз а сихха кийчъеш яц цхьайола ведомстваш. Грозненски горисполкомо чІоагІъяь график кхоачашъяц «Грознефть», «Грознефтеоргсинтез» яхача объединенеша, Нохч - ГІалгІай гІишлошъяра управлене.

Министра ма-дарра дийцар СССР, РСФСР, Нохч-ГІалгІай АССР Конституцей проекташ ювцача хана къахьегамхоша тийина предложенеши яь замечанеши министерства кхоачаш мишта ю. Цо оттаду гІулакхаш деча сфереи чуІеча - коммунальни гІирсий боахамеи балхашта шерра механизаци яиза ярг ца хиларах дола дош, хІана аьлча уххаза хІанзле а дуккха тоъац болхлой, хІаьта иштта оттаду цо коммунальни боахама объекташ хьалъяра а городаши нах баха кхыйола моттигаши тоаяра а территоре тІара предприятеши организацеши, хІаьта иштта баха нах шоаши оарцагІбахарах дола дош а.

Грозненски производственни швейни объединене № 4 йолча Веденски филиала швея-мотористка депутата **К. Ш. Батукаева** ше къамаьл деш белгалдаьхар къахьегамхошта культурни гІулакх дара бола халкъа депутатий Советий болх тоабара хьакъехьара дешаш. Цо дувц «Юрта бахача наха культурни гІулакх делга дІахо тоадара хьакъехьара» КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи соцам бокkха лоархІам болаш хилярах. Цу соцамга хьежжа Веденски районе отта а яь кхоачашъеш я культурно - сердалон учрежденей болх тоабара йола мероприятеш. Колхозий, юрта Советий исполкомий, кхыча организацей новкъосталца тІеххьарча шерашка хьалъяьй керда клубаш, библиотекаш. ХІанз 37 библиотеке болх беш бола нах юкъереи юкъера специальнии образовани йолаш ба. Тоалуш йоагІа клубни учрежденешкара кадраш.

Бакъда бахача наха культурни гІулакх делга дІахо тоадара даькъе кхоачашъе езаш кхы а дукха проблемаш я. Районе хІанз а эсала я культурно-сердалон учрежденей материальни база. Юрташкарча 35 библиотекаш 15 лаьрхХІа кийчдаь доацача, бахача наьха цІеношка я. Цу тайпарча цІеношка улл 8 клуб а. Районни центре кинотеатр дац, шиий цІенош долаш яц районни библиотека а. Харжархой цІерагІа дех аз республика Министрий Советагара юрташка клубаш хьалъелга а плана юкъе дахьари юрташкарча библиотекашта лаьрхІа сборно-щитовой цІенош тхона хьожадари.

Зуламаш делга вайна хеттача бессеи таханарча денъ дІадеххача бессеи кІезигденадац хІанз а, аьлар Нохч-ГІалгІай АССР юстице министра депутата **И. А. Албастова.** Кхыдола бахьанаш а санна из дашха доагІа бокъонаш телхаяра профилактика яра хьакъехьа тІаийяь решенеш кхоачашъеча тІахьожам эсала лоаттабеш хиларца а. Ховш ма-дарра 1977 шера чІоагІъяь яр бокъонаш телхьаелга юхатохараи республике 1977 — 1980 шерашка общественна духьаларча зуламашца лоаттабеча къовсама эффективность лакхъяраи йола комплексни план. Цу тайпара планаш йолаш я ерригача районашка, юрташка, йоккхийча предприятешка. Бакъда хІаьта а цхьайолча министерствашеи ведомствашеи, халкъа депутатий Советий городскойи районнии исполкомаша белгалъяь мероприятеш кхоачашъяра тІахьожам лоаттабелга вІаштІехьдаьккхадац. Из бахьан долаш дуккхача юрташка, промышленни предприятей, гІишлон, совхозийи колхозийн коллективашка коммунистически морала нормаши советски законаши телхадеча наха духьала боагІача тайпара къовсам лоаттабац. Бокъонаш телхаераштa никъ бехкара даькъе башха гІойле йолаш хІама дац шоай лоІамерча халкъа дружинаша, профилактика советаша, нов къостий судаша, общественни самодеятельноста кхыча формаша.

Дуккхача министерстваша, ведомстваша, предприятеша шоай балха тІехь правови режим мишта лелаю хьожаш даьча тохкамаша хьахьекхар цхьаболча кулгалхоша партийнии паччахьалкхени органий решенеш кхоачашъяра тІахьожам лоаттабара дола шоай декхараш лерттІа ца деш хилар. Царех цхьабараштa хет дуккха мероприятеш кийчйича, заседанеши совещанеши йича, приказаши распоряженеши тийлача кхоачам болаш санна.

Шалински района Советаша тІаийца решенеш кхоачашъяра лоаттабу тІахьожами тохками вІаштІехьбаккхара практика хьакъехьа дийцар халкъа депутатий Шалински районни Совета исполкома председатела **Л. С. Сайдаева.** Эггара хьалхарча плане латт тха дуккхача къахьегамхоша шоаш хержача Советий, хІаьта иштта цар органийи гІулакхаш тІарча наьхеи балха тІахьожам лоаттабелга. 1977 шереи укх шера бархІ беттан районе чакхъяьннай Советий исполнительни комитеташа харжархошта хьалхашка отчеташ еш хинна 53 собрани. Цита дакъа лоацаш хиннав 20 эзар совгІа саг.

Халкъа депутатий Советаша тІахьожам лоаттабу исполкомаша, цар отделашеи управленешеи шиий решенеш кхоачаш мишта ю хьожаш. Районе чІоагІ а денна дІаэттад Советий хІара аргІанарча сессе цул хьалхагІа хиннача сессе решенеш кхоачаш мишта ю хьахойташ исполкомаша отчеташ елга.

Районерча къахьегамхой деррига гІулакхаши цар уйлаши берригача советски наьха а санна, КПСС XXV съездеи КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумеи решенеши КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тІа оттадаь декхараши кхоачашдара тІаерзаяь я. Халкъа депутатий районни Совета исполкомо де доагІар ду районни Совета кара йолча промышленнии юртбоахамеи предприятей балхацара кхоачамбоацараш дІадахара, долаш долча кхоачамехи торонехи кхы а биззагІа пайда эцара.

х х х

Дийцача дешах бола шерра соцам тІаийцар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето.

КХОАНА-ХЬУН БОЛХЛОЧУН ДИ

IАЛАМА РУЗКЪА

Дунен хозача Iалам чухь керттера моттиг дIалоац хьунаша. Цудухьа, ховш ма-дарра, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьиначул тIехьагIа къамий юкъара боахам а хинна дIаэттай хьунаш, кхыйола Iалама хознеш а санна.

КПСС XXV съезда решенеш тIа а цул тIехьагIа СССР Лакхехьарча Совето тIанийцача «Iалам лорадара хьакъехьарча» Закона тIа а боккхача лоархIаме декхараш оттадаьд халкъа хьалхашка хьунаш тоаяра, ебаяра, лораяра даькъе.

Мах баь варгвоацаш боккха пайда лу хьунаша адамашта.

Ховш ма-дарра, хьунаша адамашта чIоагIа эшаш дола цIена фо лу, йоачаш алсамйоах, хиш докъадаларах лораду, лоамашкеи шаьрача аренашкеи токхамаш хулаш ца дохадайташ лораду лаьтта, Iан замалахьа лоа сецадарца, ахкан замалахьа декъа хьекха михаш лаьгIдарца ялаташ тоадолийт.

Цул совгIа, чот яь варгвоацаш дукха я хьунах еш йола нечалаш, гIишлош, кхыдола гIирсаш.

Нагахьа санна Советски Iаьдал далалехьа вай мехкара хьунаш цхьаккха боарам а боацаш хьокхаш хIалакьеш хиннаяле, укх лохерча масало хьахьокх, тахан уж мел чIоагIа терхо еш кхею: 1922 — 1972 шерашка, вешта аьлча 50 шера, вай республике 39651 гектара тIа дIаегIай хьунаш, хIаьта кхерча пятилеткахь дIадахача 3 шера Нохч-ГIалгIай хьун управленена чуйоагIача лесхозаша 5700 гектара тIа дIаегIай хьу, цунах пайдана доацача колхозийн совхозийн лаьттай 2400 гектара тIа. ДIаегIача гаьнашта юкъе керттера моттиг дIалоац боча-бIарий, попа гаьнаша, хIаьта планагIа лаьрхIачул дукхагIа дIалетай уж. Городской лесхоза коллективо 200 гектара тIа дIаегIа бIарий гаьнаш хIанзле а сом латаш пайда луши я. Иштта пайда эца йиш йолаш я Гудермесски, Предгорненски, Нестеровски, Курчалоевски, Автурински, Шалински, Веденски лесничествашка кхеяь бIарий бешамаш а.

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш дег тIара къоабалъеш тIа а нийца, хьун боахама болхлоша шоай хьинар ца кходеш къахьег хьун продукташ алсамъяхарца халкъа юрта боахама продукци дикагIа ялар духьа. Масала, укх шеша оаха паччахьалкхенна дIалургда 12,5 тонн нокхарий моз, 1360 тонн баьцадаараш, арахецаргья 420 эзар банка сомийи баьцадаарийн консерваш, хIаьта иштта доаханна 1500 тонн доакъар кийчдергда. Уж декхараш кхоачашдеча дика болх беш хьабоагIа Грозненски, Назрановски, Наурски лесхозий къахьегамхой.

Вай республикерча хьунаша 400 эзар гектар совгIа моттиг, е дерригача лаьттах 19,5 процент дIалаьцай. Дукха къахьега дезаш хул тха уж тоаяра, ца йохийтара, лазарех лораяра. Масала, эйп хинна гаьнаш юкъера дIа а йоахаш, укх шера 6847 гектар хьу тоаяьй, хIаьта цунна юкъера хьаяьккха 100 эзар кубометр хьу юртбоахама гIирсаш, школаш хьалъеча дIаяхийта а кхы тайпа кечалаш хьаяра пайда эца мегаргболаш а я.

Уккхаза ала ловра сона, колхозийн совхозийн хьунех лаьца а. Нагахьа санна дукха ха йоацаш а тIехьа уж вIалла боарам а бустам а боацаш хьокхаш хиннаяле, хIанз уж хьунаш Межколхозни объединенена дIакараяларах Iунал дикагIа ду царна, тоаеннай уж.

Атта болх бац ца йохаяйташ хьу лораяр. Вайна юкъера хIанз а дIабаьннабац хьун «моастагIий». Нийслу бокъо йоацачара хьу хьакхарца шоай хьашташ кхоачашдеш бараш а. Аланза далац, цу эуламхоша Ачхой-Мартановски, Шалински, кхыча лесничествашка доккхий зенаш даь хилар. Дагарца, херхаца тедаш хьу хьаккхарах зе дарал совгIа, цу лакхе йийцача лесничествашка а Бамутскии Первомайскии лесничествашка а хьунашта юкъе доахан, къаьстта а жа, доажадаро юха метта ца оттадаллал доккха зе ду хьунашта. Ала доагIа, цу тайпара гIулакхаш кхы дIахо ла йиш ца хилар.

Вайна ма-харра, самукъане я хьунаш. Iай а аьхки а. ХьунагIа салаIа ловраш дентара ди массаза доал дукхагIа хул. Цхьабакъда салаIа баьхкача цхьабараша шоаш Iийнача моттиге эздий доацача гIулакхий лераш ют юхехий бIехду, саьргаш кегду, йоа ца еш лоаттийт лотаяь цIераш.

Тхона лов, хьунагIа воагIар хьун доттагIа а хинна воагIилга, хьунах шийна пайда а ийца дIаводилга.

Нохч-ГIалгIай хьун управленена чуйоагIача лесничествашка боккха пайда лу паччахьалкхенна гIирсашта эша хьу шоашта оттаяьча планал совгIа арахецарца а цу хьун тайпаш хадданза тоадарца а. Ди тIехьагIа тоалуш хьайоагIа Веденски, Ермоловски, Сунженски хьун боахамаша кийчъеш йола паркет, мебельнии музыкальнии инструменташ хьаю дахчаш.

ВIаши социалистически яхье а баьнна, доккхий толамаш а доахаш накъабоагIа хьун болхлой шоай дезача цIейна. Толамаш дахара хьалхарча мугIарашка ба шоашкара масал эца мегаргдолаш бола болхлой. Царех ба Хайдаева Варас кулгалдеча Махкетински, Плешакова Анна Ивановнас кулгалдеча Гудермесски, Петропавловски (Денилов), Нестеровски (Мизиев), Предгорненски (Цунщаев) лесничествай болхлой. Шоаш беча балха тIа моттигерча партийни ,советски, общественни организацешца барт болаш школьни лесничества общественни инспектораща цхьана болх баро цар торо хулийт шоай декхараш тIехдика кхоачашде.

Тхона хетачох, хьунах пайда эцара гIулакх хIанз а даккха доаггIача боарам тIа а даьккха дIаоттадаьдац. Хьу хьокхилга лаьгI а деш, оаха тхоай керттера декхар лоархI хьунашта юкъера эйпеча дахчаех кечалаш елга алсамдаккхарал совгIа, хьун продукташ алсамйоахилга, даьсса дадача лаьтташка цар тIа хьахургйола хIамаш дIа а ювш пайда алсамбоаккхилга, бахача наьха хьашташ дукхагIеи дикагIеи кхоачашдар духьа цхьайолча лесничествашка жан нокхарийи леладар алсамдоаккхилга, хIана аьлча юрта боахам тоабе а лаьрхIа июльски Пленуме ше къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева хьун боахама болхлошта тIадиллад кхачан продукташ алсамйоахилга. Уж декхараш тхога кхоачашдулургдолаш да.

С.-С. УСАЕВ,
Нохч-ГIалгIай хьун боахама управлене хьунаш лораяра даькъера инженер.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

СССР паччахьалкхен хьу тIайолча лаьттай фонд 1229,6 млн. гектар я, цу даькъе хьунаш — 768,9 млн. гектар. Вай мехка я дунен тIа мел йолча хьунех пхелагIа дакъен дахчан запасех пхелагIа дакъен.

* * *

4600 совгIа городаши болхлой поселкаши баьццара зонаш йолаш я, цар дукхал — 15 млн. гектар. Вай мехка оттадаь да городаш хьалъеча хана городе вахача хIара сага сих лаьрхIа 12—15 кв. м. гаьнаш дIайогIилга.

ХЬУ—САГА ДОТТАГIА

ХIара шера сентябрь бетта кхоалагIча кIирандийнахьа хьун боахамеи хьун промышленностаи болхлоша дезду шоай цIей — хьук болхлочун Ди.

Хьунахи хьун продукгахи хIара саго пайда эц. Цудухьа хьун болхлочун цIей — дерригача советски халкъа цIей да.

— ХIанзчул кхойтта шу хьалха денз дезде доладаьча цIейво хьун боахама дукхагIа терко тIайохийт, — йоах МагIалбикерча участка лесниче Арчаков Макшарипа.

МагIалбикера хьунаш 8 эзар гектар гаргга долча лаьтта я. Цу хьунашка дукха хоза моттигаш я салаIара, аьхке ахара. ХIаьта вайна махарра наха эшаши наха хоатташи бола хьонк, эстеш, хьун бIараш, кхораш, Iажаш, иштта кхыдола хьун беркат а шортта да укхаза.

Арчаков Макшарипа кулгалдеча йоккха йоацача коллективо шийна могар ду хьунашта зенаш ца дайтара, уж лораяра. Цу хьакъехьа боккха хьехама болх чакхбоаккх цар бахача нахаца.

Шоай профессиональни цIейна сийленца накъабахара тIехьа шерра социалистически яхь йоаржаьча лесничества къахьегамхоша дика хьокхамаш даьхад шоай балха тIа.

Из коллектив 290 гектара тIарча хьун Iунал деш я. Гаьнашта санитарни рубка яреи уж цIенъяреи балхаш 10 процент планал дукхагIа даьд цар.

Хьу кийчъеча дика къахьийгар хьу тедараша Котиев Мухьмада, Даурбеков Мухьмада, тракториста Б. Додова, лесокультурницаша Кортоева Любас, Дзагиева Хазната, иштта кхыбараша.

Лесничества къахьегамхоша декхараш тIанийцадар укх шера 260 гектар майдан тIара 2800 кубически метр хьу кийчъе, цхьоалагIча сентябрга цар кийчъяьр 2260 кубически метр я. «Шелал тIаяле тхоай декхараш кхоачашдергда оаха,» — йоах хьу тедараша.

Лесничества болхлоша гIо ду района юрта боахама. Цар хьекха а хьекха токхораш а яь 160 тонн йол Iооттаяьй, план 120 тонн мара йоацача, иштта 20 гектар лаьттан тIа новраш дIадийнад цар. Коллективо декхараш тIанийцад потребителашта лаьрхIа 20 эзар нув кийчбе.

Укх шера лесничества МагIалбикерча участкана хьалхашка декхар латт кIезига пайда луча хьуна корчевка е цига боча бIараш дIадогIар духьа. ХIанзле майда хьакъоастаяьй цу гIулакха.

—Хьу лорае еза, хIана аьлча цхьаккха а халкъа боахама отрасль дахча е цунах хьаяь изделеш йоацаш болх бе йиш йолаш яц. Бакъда хьун керттера дозал цо вай лаьтта хоздарах, демах, зенерча хIамаех фо цIендарах, из кислородаца дIаьхийдарах латт, — йоах Арчаков Макшарипа. Хьу лораечеи, цунна гIулакх дечеи къаьстта белгалбаьнна ба хьун хаьхой Д. М. Хугоев, М. Д. Котиев, С. С. Тамбиев, техник-лесовод Б. Б. Матиев иштта кхыбараш.

Б. ЧЕРБИЖЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Д. М. Хугоев, М. Д. Котиев, С. С. Тамбиев, Б. Б. Матиев.

Автора сурт.

ВурийттазлагIа дезду шоай традиционни цIей—хьун болхлочун Ди — хьу кийчъераша, дахчах хIамашъераша, хьу лелаераша, берригача советски наха. ХIаьта хьу Iалаьмате доккха къаман рузкъа а унахцIенон хьаст а ма бий.

Деррига советски халкъ КПСС XXV съездеи цул тIехьагIа хиннача парте ЦК Пленумийи решенеша, дийца а дийца, тIанийцача СССР кердача Конституце дог гIоздаьккха а политически къахьегамеи хьинар айденна а долча хьалашка белгалбехктокхам кхетабеш, ше хьа мел деш дола хIама дикача дас шийн цIенна дер санна деш ва вай ханара болхло. Из да толамий керттера бахьан.

Дукха ба тха коллективе шоай низ ца кхобеш къахьегаш бола нах. Царех дувцаш эггара хьалха цIи яккха лов сона 25 шу совгIча хана болх беш волча Карабулакски лесничества хьу хьокхарий бригадир волча Куницкий Петр Яковлевича. Деррига хьа мел дер дег тIара, цIеначa уйланца ду цо. Творчески бу шийн болх Петр

ТОЛАМАША ДОГ ГIОЗДОАХ

доаккх хьун боахама болхлоша шоай цIей.

Назрановски мехлесхоза коллектив дикача производственни толамашца накъайоагIа шийн цIейна. 1977 шерара производственни плани социалистически декхараши дерригача технико-экономически хьокхамашца толамца кхоачашдарах РСФСР хьун боахама Министерства Сийлен диплом деннад тха лесхоза, хIаьта 1978 шера хьалхарча квартале болх дика барах КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай.

«Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа долаш хилийта» яхача девизагIа болх а беш жоп лу коллективо партийни а советски а органаша шийн къахьегам теркалбара. Укх шера бархI бетта продукцена реализаци яра план 103 процент кхоачашъяьй оаха, валови продукци арахецара план — 101,4, хьу хьакхарен хьуна эша гIулакхаш дарен план — 101 процент. Къахьегама овсарле лакхъяра план 101 процент кхоачашъяьй. 139,5 процент кхоачашъяьй укх шера бархI бетта пайда бара план.

Дика къахьегаш я мехлесхоза коллектив сентябрь бетта а. Тешшаме ала йиш йолаш да, укх шера планаши социалистически декхараши, хIаьта иштта еррига пхе шера план а, толамца кхоачашъергья аьнна. Коллективо толамаш дахара бахьан да партийни организаце социалистически яхь йоаржаяра чIоагIа теркам тIаахийта а хIанз ухийташ а хилар. Социалистически яхь кхетамца вIаштIехьъяккхаро, берригa мехлесхозе болх бу нах цунна юкъеозаро, коллектив барт болаш хиларо, болх бу моттигаш дика лелаяро, балха эша хьалаш вIаштIехьдахаро гIо даьд коллектива план а тIанийца декхараш а толамца кхоачашдара.

«Тахан селханарчул дикагIа, кхоапа таханарчул дикагIа» яхача девизагIа болх беш ва тха хIара болхло иттлагIча пятилетка кхоалгIача шера. МоллагIча моттиге болх беш из вале а, шийн кулгаша хьадечох бола шийн Яковлевича. Дукха шераш да из рационализатор вола. Нагахьа эшаш хуле, станок хьае а, моллагIча приспособлене конструкци кийчъе а, хIама деш воаллачоа чIоагIа пайдана дар хьалхадаккха а кийча ва новкъост Куницкий. ХIаьта из деррига а гIар-тата доацаш, сатийна, сабарагIа ду, шийн дикача гIулакхех дувцара тIера вац. ХIара бетта 110—115 процент кхоачашъю план цо кулгалдеча бригадо.

Болх дика барца белгалваьнна ва цу лесничестве 14 шу совгIча хана къахьегаш вола тракторист Арсанов ШаIа. Хьу тедараштa новкъостал ийшача оарцагIваха кийча хул из. Хьу араозара план 110—112 процент кхоачаш ца еш бутт бахийтац.

Дукха дикадараш дувца йиш я МагIалбикерча лесничества опыт йолча лесникех Усманов Таэхи, Котиев Мусехи, шоферах Картоев Назирахи. Цу бакъболча лесникаша хьу дика лелаю, цIаккха а нийсъеннаяц цар участкашка цIи яьнна моттиг.

Дика къахьегаш ба тарни цеха яьшкаш ю болхлой Жугутгиреев Мовлин Евлоев ГIазгирии, шоай сменни нормаш 115—120 процент кхоачашъю цар.

37362 гектар лаьтта дIалоацаш я тха мехлесхоза хьунаш. Тхона хьалхашка латта декхар да хIара хьахоадаьча гаьна метта кердаяр дIаоттаргйола гIулакх вIаштIехьдаккхар. Хьу даима йолаш хила еза, из цIаккха а кхоачаяла йиш яц. Цу декхарах а дика лоархIаю тха коллектив.

Доккхий а чоалхане а да укх шера коллективана хьалхашка латта декхараш. Оаха социалистически декхар тIанийцад иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера план СССР Конституци тIанийца хьалхара шу дузаш кхоачашъе. Шеко яц, цу декхарах тха коллектив лоархIаергхиларах.

Х. ЦЕЧОЕВ,
Назрановски мехлесхоза партийни организаце секретарь.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

Дукхача гIулакхашта эшарга диллача Iаламе йолаш яц дахчанца нийсъе йиш йолаш продукт. Вахаре а производстве а саго пайда эцаш 25 эзарнега кхоачаш дахчах хьаяь дукхача тайпара хIамаш я.

* * *

Хьунаша цадагIа чакхйоаккхаш санна цIенъю Лаьттан атмосфера демахи аэрозолейхи: 1 гектар хиллал йолча корсама хьуно шера 32 тонн дом, дийхкачо — 56 тонн, попачо — 63 тонн. содабу.

* * *

Хьун боахамга хIара шера дIадохийт 1 млрд. сом совгIа ахча, цу даькъе 160 млн. сом — хьунаш юхаметтаоттаярга. Хьу юхаметтаоттаеш деча балхашка диллача вай мехко дунен эггара хьалхара моттиг дIалоац: хIара шера уж балхаш ду 1 млн. совгIча гектара тIа.

* * *

Вай мохк — эггара хьалха кхаш лораде хьу дIайогIа йолаьрех мохк ба. 1975 шера колхозийн совхозийн лаьтташ тIа 870 эзар гектар гаргга дукхача шерашта лаьрхIа дIадегIа хьун оаснлгаш хиннад. Цар агроклиматически воздействи еш хIамаш дIаювш дола кхаш да, хIаьта цар тIара ихы тIа йоаккха продукци (ялатаца лаьрхIача) 17 млн. центнерал кIезигагIа йоацаш я.

* * *

ИттлагIча пятилетке кхоачаш де лерхI 10 — 11 млн. гектара тIа хьу юхаметтаоттаяра, 1,4 млн. гектара тIа кхаш лораде хьу дIайогIара, 1,5 млн. гектара тIа хьунашкара ушалаш йокъаяра, 230 млн. гектара тIа хьунаш тоаяра балхаш.

* * *

Хьу лелаечун професси эггара къаьнагIа ярех я. 1977 шера 150 шу дизад Россе лесниче статус официально чIоагIъяь.

* * *

Хьунаш лораеш а тайп-тайпара хьун боахама балхаш деш а 2500 лесхози 13 эзар лесничествои я.

ЦIЕЙНА НАКЪАБОАГIАШ

Массехк шера вIаштта республика хьун боахамашта юкъе хьалхле лелаеш хьайоагIа Грозненски мехлесхоз. Иштта дика хьокхамаш доах цу боахама коллективо укх пятилетка кхоалагIча шера а.

Цу хьун боахаме дукха маьхера балхаш да деш. Царех да гаьнаш дIайогIар, царна Iунал дар, нокхарий леладар, наха эша товараш арахецар.

Мехлесхоза коллектив дикача совгIаташца накъаенай хьун боахама болхлой цIейна. Цу боахама керттерча доакъоех цаI да наха эша товараш арахецар. Укх шера дIабахача бархI бетта уж товараш арахецара план 128 эзар сом йолча, цар арахийцараш 138 эзар сома да.

Сувенирни цехо арахецача продукце ассортимент тайп-тайпара я: тарни яьшкаш, дахчан Iагаш, кадаш, иштта кхыяраш. Белгалдаккха дезаш да цхьаькха: Грозненски мехлесхоза наха эша тозараш арахецача цехе РСФСР-а хьун боахама Министерстве гIолла эггара хьалха арахеца йолаяьй «лото».

«Знак Почета» орден лелаеча токара Даудов Гилане еннача рационализаторски предложенегIа дIадоладаьд укхаза из гIулакх. «Лото» хьаеш йола оборудовани а вIашагIъеллай Даудов Гиланеи механика Шкулев Викторен. ХIанзчул тIехьагIа вай республике шортта хургья из самукъадоаккхаш дола ловзар дара эша инструмент.

Къаьстта ала дезаш да Грозненски мехлесхоза чуйоагIача Гудермесски лесничествах лаьца. Йоккха опыт йола, хьуна балхаш дика довзаш йола Анна Ивановна Плешакова я цига лесничий.

Карарча шера берригача хьун боахамо 130 гектара тIа дIаегIача гаьнех духхьал цу цхьан лесничестве 40 гектара тIа дIаегIай. ХIаьта иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера план хьогге кхоачаш а яь хIанз пятилеткa дийлагIча шера чотах къахьегаш я из коллектив.

Хьун боахаме зенаш ца дайташ хьу лораяр керттерчарех цхьа декхар да. Цу декхарех дика лоархIабеш хьабоагIа шоаш болх беча массайтта шера Гудермесски лесничества лесникаш Ахаев ЧIебарло, Музаев Хьамзат, Элеханов Байдулла, Темирсултанов Бауди.

Къахьегаме тIехдика толамаш дахарах цкъа санна дукхаза а дикача совгIаташца белгалъяьхай Грозненски мехлесхоз. Доккхийчарех совгIаташ лархIа дезаш да 1977 шера республике яьржача социалистически яхье котало яккхарах парте областной комитето, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо царна енна карара кара тела ЦIе байракхи памятни дипломи.

Доккхача совгIатаца белгалбаьккхар из хьун боахам укх шера хьалхарча ах шера лелаяьча социалистически яхье толамаш дахарах а. Республикански Сийлен улга тIа а хьош, царна юха а елар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх. Цу боахама тийнна Сийлен грамоташ-м чот йоацаш дукха я. Бакъда мехлесхоза директора Л. Б. Веденеева чIоагIа хьамсара лелаю уж.

Боахам кердача толамашка кхувлар производстве хьалхалаттарех тийша да. ТIехдика къахьегаш хьабоагIа сувенирни цеха лакировщица Мусаева Зина, Хасиева Iайшет, трактористаш Одаев Ахьъяд, Сайдулаев Висирхьажа, бензопилист Тумиев Ководи.

Гудермесски лесничествал дукха тIехьа ца юсаш, дика хьокхамаш долаш я хьун болхлочун цIей тIа кхоачаш шийн пятилетка план кхоачашъяь Эдилов Мувсас кулгалду Джалкински лесничество а. Цу боахаме къахьегам тIа хьалхле лелаеш хьабоагIа «Коммунистически къахьегама бригада» яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеча хьу тедача бригада бригадир Баталов Джабраьил; цо хIанзле а кхоачашъяьй шийн пхе шера план, тракторист Лынов Василий Тимофеевич, лесокультурница Ж. Магомадова, иштта кхыбараш.

ХIанз Грозненски механизированни хьун боахама коллектив Арменера Степановановски хьун боахамца социалистически яхье а яьнна къахьегаш я. Шоайла яхь лелаяь Iац уж шин боахам. Цар шоайла гIо-новкъостал а ду. Цхьаннахьа нийсденна кердадар шоллагIчахьа балха юкъедоаладу. Дукха ха йоацаш эрмалой болчара ена дийхна хьу дIаегIар Гудермесски лесничестве. Иштта цхьаццa царна эшар вайчар а ду. Уж дог хьоасташ дола хоза гIулакхаш доахкаш йола мехлесхоза коллектив къаьстта гIозъяьнна накъаенай шийн цIейна.

Х. ГАГИЕВА.

ХЬУН ЛОАРХIАМ БОККХА БА

Лаьтташ йокъалахи михехи лорадара укх тIеххьарча хана дукха гIулакхаш чакхдаьхад тха механизированни хьун боахамо. Цар новкъостал ду района хIама хьакхолла низаш дегIадоаладара.

Ховш ма-хиллара, тха район гIомарий аренаши гIум ув лаьтташи долаш я. Бакъда, цар тIара пайда дукхагIа эца йиш яц, нагахьа санна уж лаьтташ йокъалахи михехи лорадеш дола гIулакхаш дизза чакх ца доахе. Цу гIулакхех цаI да лаьтташ михо дохадарах лорадеш хьун оасаш дIадоагIар.

Тха хьун боахамо укх тIеххьарча шерашка дукха болх 'баьб района колхозийн совхозийн лаьтташ михах лорадара дукха хьун оасаш догIаш. Из дарах вIаштIехьдоал гIомарий аренашкара даьгIенаш лорае, лаьттан беркат совдаккха, даьгIений культураш лорае, царех дукхагIа пайда эца.

Iалам лорадара Ерригроссийски общества член йолча «Терский» совхоза коллективо республика гIомарий аренашка ухкача колхозийн совхозийн къахьегамхошка лаьтташ лорадара даь кхайкарал даггара къоабалдеш хьал а лаьца, тха механизированни хьун боахама болхлоша доккхагIа дола декхараш тIанийцар. Лаьтташ йокъалахи михехи лорадар духьа «Россия», «Красное знамя» яхачеи Ленина цIерагIчеи колхозий доалахьарча 500 гектара тIа укх шера хьун оасаш дегIад оаха. Уж балхаш чакхдаьхар паччахьалкхен бюджета чотагIа. ХIаьта 134 гектара тIа хьун оасаш догIара балхаш колхозийн совхозийн средствай чотагIа чакхдаьхар.

Укх шера духхьашха 10 гектара тIа егIай оаха кхычахьара хьатIаенача джузгуна гаьнилгаш. Джузгун дика дIалетай тха района лаьтта. Уж тайпа гаьнилгаш йокъалах кхерац, цар чIоагIъю гIомарий аренаш.

ДIахо йодача хана тха хьун боахама коллективо йогIаргья йокъалах кхераш йоаца, гIомарий лаьтташ чIоагIдеш йола тайп-тайпара гаьнаш. Цу гIулакха лаьрхIа 4 гектара тIа кIайча кIарцхалеи кхыйолча гаьнийн фу дIадийнад оаха.

ХIанз тха хьун боахама болхлой укх шереи хьалха дIадахача шерашкеи дIаегIа гаьнаш кхееши царна Iунал деши ба. ДоаггIача бесса Iунал а деш зIамига гаьнилгаш хьалкхеяро тхога торо хулийтаргья района колхозийн совхозийн гIомарий аренашка хьун оасаш дукхагIа дIадогIа,. лаьтташ йокъалахи михехи дикагIа лораде. Из болх оаха вIаштIехьбаккхарга хьежжа совдаккха йиш хургья лаьттан беркат а. Цун бехктокхам дика кхетабу оаха.

А. МАРЗИЕВ,
Наурски механизированни хьун боахама керттера лесничий.

Вай республике эшача гIулакха хьу лоаттаеча керттерча боахамех цаI ба Сунженски механизированни хьун боахама Мужечара лесничество. Цар хIара бетта «Терек» яхача фирмана мебела лаьрхIа 240—250 кубически метр хьу дIаккухьийт.

Цигара оатхалаш музыкальни инструменташта лаьрхIа Ленинграде, текстильни промышленноста лаьрхIа Костромской областе дIаккухьийт. «Плодоовощторга» яьшкаш яра дукхагIа дола заказаш а укхаза кхоачашду.

Хьу тедачеи из кийчъечеи шоай балха тIа хьокхам гойташ ба мехлесхоза механизатораш Бабич Карпо, Богатырев Адам, Боков Билан, Оздоев Японца, кхыбараш.

ХIанз уж хьу кийчъеш ба Фарта чIоже, цар къахьегам аттачарех бац. Ораша, аьлеша, даима тIаьдача лаьтто новкъарле ю царна хьу юкъ-юкъе гIолла телхар дIайоаккхаш теда. Бакъда йоккха опыт йола хьу тедараш дика лоархIабу планови заданеехи шоаш тIанийцача декхаревхи.

Сурташ тIа: 1. Къахьегама ветеранаш (аьрдехьара аьттехьа) Я. Оздоев, шофер М. Баркинхоев, крановщик И. Харланов, херх хьекхар Б. Боков, грузчик И. Баркинхоев, вальщик А. Богатырев, грузчик Т. Эсмурзиев. Р. Баталов. К. Бабич. 2. Хьу тIайотташ латт.

С. ХАКИЕВА сурташ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

БОЛГАРИ. Городашка Софие, Плевене, Левске хьайнийллай Советски Союзе хьаяь автомашинаш, юртбоахама техника, гIишлон - наький механизмаш тоаяра, царна гIулакх дара лаьрхIа йола, хIаьта иштта къона болгарски специалисташ кийчбара а йола советски технически централи.

СУРТА ТIА: Левски яхача городера технически центр.

БТА—ТАСС.

АПН КОРРЕСПОНДЕНТАША ХОАМАШ ДУ

АПАРТЕИД ЙИЙНА ДIАЯККХА ДАЬ ПРИГОВОР

Хетадала тарлу, кхы цхьаькха а дунен халкъашта юкъерча форумо Къулбехьен Африкера расистски режимаш цIаькха а во могаяр керда хIама дац аьнна, хIаьта а дукха ха йоацаш Женеве чакхъяьнна расизманей расови дискриминаценей духьаларча къовсама хетаяь хинна ООН Дерригдунен конференци хьалха хинна хIама юха кердадаккхара тара а яцар.

ЦIаккха а хиннаяц апартеида дош дувцаш йола суд иззамо дакъа лоацаш дукха викалаш болаши лоархIаши. Дунен халкъашта юкъера сообщество цIаккха а хиннаяц, апартеидана духьаларча къовсама дунен халкъашта юкъера шу да аьнна кхайкадаьча 1978 шера санна къулбехьенафрикански зулам дIадаккхара тIайийрза.

Хеталу, исторе ше а «хахьатIакхаьчай» яхаш санна. Африка политически карта тIа къаьстта сий доаца анахронизм а хинна дIаэттай Преторей Солсберен расистски режимаш португальски импери ехачул тIехьагIа. Апартеид «ше тоалуш хилах» йола малхбузен теори расистски режимаша шоаш а харцъю. Цхьаццайола формаш тIера хувцалуш санна хеталой а, Родезера, Намибера, ЮАР-ера «бос бола» бахархой Iазапей бакъонех баьхаш лелабаш тIа-тIа чIоагIлуш латт. Сага бокъонашта йолча ООН Комиссе экспертий группо Женевски конференце делегаташта информаци йир ЮАР-е тахан 236 набахте хилара. Iалаьмате сиха лакхлуш доагIа специфически хьокхамаш — дукхагIа хул набахтенашкара Iазап ца ловш цамагарах «бовш бола», шо-шоана деташ «бовш бола» лийца нах. Цу тайпара йола къайлагIа трагедеш 1975 шера 92, 1976 шера — 117, 1977 шера — 128 хиннай.

ООН отталь санкцеш латтача хьалашка, къулбехьенафрикански режимаш яхара иштта низ болаш а кхыметтел террор чIоагIъе тарлуш а хилар, эггара хьалха царна Малхбузен паччахьалкхенаша а дукххача къамий корпорацеша а гIо деш хилар бахьан долаш да.

Женевски конференце Iалаьмате лоархIаме гIулакх даьд — цо хьагучаьхар сага бокъоний темагIа дуненна лекцеш еша гIертарий хIиллаш. Женевски къамий Двореце трибуна тIара къамаьл деш ООН дискриминаци гучаяхара йолча подкомиссе председатела доаладир Малхбузено апартеидаца оагIув а болаш леладу зуламе гIулакхаш бокъонца доашхаш дола дош. Из Къулбехьен Африкерча Iаьржа цIока долча дукхха дукхагIа болча наха «цхьаккха тайпа адамий хила йоагIаш йола бокъо» ца ялара политика «трамплин» я, аьлар цо.

НАТО-на чуйоагIача паччахьалкхенаша апартеида режимаш ткъама кIаллацар цу мехкий шоай чурча вахаре дукххача хана денз хьайоагIаш йола расистски традици хилар хьагойташ дола хIама да. США-ра неграш, индейцаш, пуэрториканцаш, Великобританера ольстерски католикаши «бос бола» иммигранташи, ФРГ-ра, кхыча мехкашкара болхлой — из деррига а малхбузен демократе хьалашка расизмо низ берий списка юхьиг мара яц. Цу демократе чу духхьал лувчаш я расистски партеши организацеши, амма цун паргIатонех хIама кхачац са ца доаккхийташ хьувзаваь, оттаваь, тIеххьара а вийна Мартин Лютер Кинг санна болча расай бокъонаш цхьатарра хилийтара тIехьарча къовсамхошка.

Цунга диллача шоаш долчул кхы дикагIа хила йиш а яцар малхбузен пресса Женевски форумацара гIулакхаш. Нагахьа санна бокъонца фашистски йолча «штатий бокъонаш лораяра парте» лидеро Дж. Стойнера Чикаго миччахьа а цхьа са бувчча метте къамаьл даь хиннадаларе, цунна шерра паргIато лургьяр. Цхьабакъда бIаь совгIча мехкий викалаша дакъа а лоацаш хиннача ООН Дерригдунен конференцех шин кIирагIа ши абзац а язъянзар керттерча малхбузен информационни агентствай телетайпни ленташ тIа.

НАТО-на чуйоагIача паччахьалкхений Къулбехьен Африкацара бувзамаши малхбузен мехкий «шоай цIенъюккъера расизми» йоацаш кхы хIамаш а дар дувца йиш йоацаш. Масала, Женевски конференце сионизми эггара эхь дайнача апартеида формера расови дискриминаци цIаьхка а цхьатарра лаьрхIа хилар. Форумо тIайийцача политически деклараце геттара во лоархI шин режимана юкъе идеологически гаргалол хилар дувцилга йоацаш къаьга хьахьокхаш дола Израили ЮАР-он цхьана гIулакхаш леладар. Документа тIа къаьстта белгалдаьккхад Преторей Тель-Авивой цхьана ядерни программаш кхоачашъеш хилар.

Ховш долчча тайпара, тIеххьарчо бойкот ма йирий Женеве хиннача Дерригдунен форума. Даьсса латтар заседаней зале «США» яха табличкаш тIалаьтта креслаш. Дунен халкъашта юкъерча сообщества цIаькха а кхетадир, малав наьха бокъонаш телхаяра эггара унзарагIча формана — расови Iазапа духьалара къовсам хийра хетар, нийсагIа аьлча, тIя ца эцар.

Куба делегацена керте лаьттачоа, кхыча мехкашкарча гIулакхий министра Исидоро Мальмиеркина хетачох, США-н Гаргарча Малхбоалехьара цо ткъама кIаллаьцари Женевски конференце ца бахкаро хьахьсккхар уж мехкаш конференцена хьалхашка лаьттача деккарий лоархIам лохбе гIерташ хилар. Цхьабакъда, американцашеи израильтянашеи бойкот яь яле а, уж деккараш толамца къоастадир. Расистски режимаш геттара хийраяхара тIахьийхача, цар гадоахача малхбузехьарчар леладер мегаргдоаца гIулакх лаьрхIача Женевски конференце апартеид йийна дIаяккха аьнна приговор дарал совгIа, из приговор тIеххьара а кхоачашдергдола ди гарга ээад.

В. СИМОНОВ,
АПН спец. корр.

Ер фотографи кепатехача «Шпигель» яхача малхбузенгермански журнало яхачох китайски эскара «лакхагIалаттарех бола эпсараш кердача тайпаех дола герз лохаш Малхбузен Европе гIолла лел». ЧIоагтIа Пекинера баькача хьаьший теркам тIаозаш я ФРГ хьаяь тIема техника. Цу мехка болча хана тайп - тайпарча китайски делегацей членаш тIема заводашка хул, бундесвера тIема техника йовза гIерт.

ТАСС фотохроника.

IАНГА МИШТА КИЙЧЪЮ КЛУБАШ?

«Юрта бахача наха культурни гIулакх делга дIахо тоадара хьакъехьа», «Халкъа художественни кхоллам дIахо дегIабоалабара хьакъехьа» долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамаша хьахьокх, партеи паччахьалкхенои мел боккха теркам тIабохийт къахьегамхой культурни хьашташ кхоачашдара гIулакх тоадара. Из кхета а деш моттигашкарча партийни а, советски а, боахамий а кулгалхоша дикка гIо-новкъостал ду культурно-сердалон учреждениеш тоаяра, цар йоакхо яра. Цар дика кхетаду цу учреждениеша мел къахьег къахьегамхой коммунистически догуйла йолаш хьалкхебара. Ала доагIа, из гIулакх дика кхетадеш да МагIалбика, Наьсарен, Сунженски, Наурски, Шелковской, Ведана, кхыча цхьаццайолча районашка. Iалаьмате бехктокхаме лоархIаш вIаштIехьдаьккха леладу из гIулакх Сунженски районерча Кирова цIерагIча колхоза председатела Н. И. Ширяева, XIX партсъезда цeрагIча колхоза председатела В. Я. Камыша, Ленина цIерагIча колхоза председатела В. И. Челаева. Шоай низаца ремонт яьй «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозо (председатель Ю. Я. Зиборов), цул совгIа цига дика хьахьокх, партийни а боахамий а кулгалхой новкъостал, тIахьожам болча моттигашка наьха культурни хьашташ кхоачашдара гIулакх дукха дикагIен цIенагIен лелаш, культурно-сердалон болхлоша хьинарегIа а бехктокхамегIа а къахьегаш, хьалхашка латта деккараш дикагIа кхетадеш хилар.

ИоагтIача бесса ремонт яь, дика, хоза кийчъяьча клубе, библиотеке, культура ЦIагIа ваха догдоагIа. Цига балхаш деча наьха а дикагIа къахьега а догъотт. Цхьабакъда, уж тайпа культурно-сердалон учреждениеш нIезига я вай республике. Дукха ба вай республике культурно-сердалон учреждениешта новкъостал ца деш, царгара хьаэца йиш йола пайда хьа ца эцаш бола кулгалхой.

Цхьаболча кулгалхошта хет, шурийна, даьттана, дулха, ялатийна, оттаяь план кхоачашйича деррига гIулакх чакхдаьннад аьнна. Из иштта дац, е хила йиш а яц, хIана аьлча, таханарча вахаро дIадехар цу планашта нийсса наьха хьашташ кхоачашдар, массе оагIорахьара гIулакх цIена долаш вола саг хьалкхевар да. Цу гIулакхех ца кхеташ, наьха культурни хьашташ, шоай культура ЦIа тоадара культболхлошта эшаш дола гIо-новкъостал ца деш хьавоагIа Сунженски районерча «Заветы Ильича» яхача колхоза председатель Битиев Iийса. Колхозхошта лаьрхIа даьма-дий из культура ЦIа. Из хац, е ха безам а бац Битиева. Цудухьа кагирхой а дIаеваьлла цу колхозера. Шоай хьашташ кхоачаш ца деча колхозе къахьега безам бац цар. Боккъалдар аьлча царех баккха бехк а бац. Хьинаре къа я хьийга цIавенача сага сарахьа ара а ваьнна клубе ваха безам хул, шийн нийсархошца вIашагIкхета, концертага ладувгIа, кино, ваха, книжка деша догъотт.

Уж культурни хьашташ кхоачашде моттиг ца хилча малара тIехьа бовл, харцахьа гIулакхаш леладу, латар тохар хул. Из кхетаде доагIа кулгалхоша. Ер пхелагIа шу да Арштa яхача юрта Сунженски районерча «Восход» яхача колхозо культура ЦIа деш латта, бакъда, маца даь даргда ховш дац из.

Уж тайпа кхоачамбоацараш дукха да кхыча районашка а.

Таханарча дийнахьа клубаштеи кхыча культурно-сердалон учреждениештеи ремонт яра гIулакх дикагIа лел МагIалбика районе. Iанга кийчъяь яьннай цу районера дукхагIа мел йола клубаш. Дика кийчдаьи дика болх беши да СоагIапчара культура ЦIа. Дика лелабу цу культура цIагIарча болхлоша шоай болх. «Ингушский» совхоза директора Картоев Iалаудина даим терко ю шоай культура ЦIен гIулакх тоадара. Шийн ханнахьа ремонт яь чакхъяьннай цига. Цудухьа хIанз моллагIа саг а безаме гIоргволаш да из.

Культура учреждениешта дикка материальни новкъостал ду, шийн хан-ханнахьа ремонт ю, кхыдола хьашташ кхоачашду Наура а Шелковской а районашкарча боахамий кулгалхоша а. Дикка дaь культура цIеноп да Шелковской районерча Червленни, Дубовская, Ново-Щедрински, Каргалински станицешка. Наурски районерча Мекенски, Калиновски а кхыча а станицешкара культура кхуврчаш колхозийи совхозийи чотагIа даь да. Бакъда, Грозненски, Советски, Шаьла, Ачхой-Мартана, Урус - Мартана, Ножай - Юрта районашкарча кулгалхоша деш цхьаккха хIама дац. Цар кхетадац юрта мел чIоагIа эш клуб, къахьегамхой коммунистически идеалашта мутIахьа болаш хьалкхебара цу клубаша мел гIо-новкъостал ду. Цу кулгалхошта дIахайта деза тIехь тIайоагIача хана культурно-сердалон учреждениешкахьа букъ берзабаь лелар мегаргдоацилга, замо дIадехар, партеи паччахьалкхенои бехктокхаме декхар даь тIадилла гIулакх шийн ханнахьеи тIехдикеи кхоачашде дезчлга.

Х. БЕРСАНОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства методически кабинета заведующи.

ФЕ ХИЛА

НаькъагIа лелара Правилай цхьан пункта тIа аьннад, маларо е наркотико вохаваь а волаш транспорт лалла бокъо лац водитела.

Цхьабакъда, гучох, уж правилаш массане а кхетаьяц, хIана аьлча духхьал цу бахьанагIа сов каст-каста наькъашка транспортаца хатараш ду водителаша.

Геттара бийса яхача хана менна веха а волаш паччахьалкхен автомашин лаьлла водаш хинна Грознерча № 8 йолча поликлиника керттера лор А. М. Хубаев наькъа аьрда оагIорахьа а хьайза, ше ма-водда гаьна тIакхийттав. Авари ярах документаш яздеча хана ца доагIа гIулакхаш хьовзадаьд цо, цудухьа медвытрезвителе вигав из.

Паччахьалкхен номераш а йоацаш, легковой автомобилаца воагIаш хинна М. Т. Демаев, менна веха а волаш, духьала машинаш ухача оагIорахьа а хьайза, духьала йоагIача грузовой автомашинана тIатехай шийн машин, хIаьта водитель тамашийнача бахьанагIа лоза ца веш висав.

11 августа трактор лехкаш хиннача Э. Ш. Пецуева, менна веха хиларах из юхасоцае а ца могаш, тIакIалтIакхессай, хIаьта водитель шеи цунна уллув ваьгIа пассажири чIоагтIа лозаваьв.

Вехача саго лехкаш йола автомобиль къаьстта кхераме я. Цудухьа из бIаргагуш е цунна уллув багIаш бола нах из менна хилари цо леладери бе-башха ца хеташ хила мегаргбац.

ДIадахача кIирагIа 62 авари яьй республике 2 саг а вуьш, 35 сага човнаш а хулаш.

НГIАССР МВД ГАИ.

СПОРТА ХОАМАШ

15—16-чеи сентябре Карпински гув тIа хургья «Трудовые резервы» яхача ДСО Россовета велосипедаш хахкара лично-командни хьалхе яккхара йола спортивни яхьаш. Цу яхьашка дакъа лоацаш хургья 14 команда. Царна юкъе — Тулера, Челябинскера, Ростовера, Курганера, Брянскера, Орелера, Ставрополера, Читера, Волградера, Нохч-ГIалгIайчера, кхыча городашкара — велосипедистий командаш.

Спортивни яхьай программе — 20 километр бIаьха, тайп-тайпара новкъарлеш юкъе йола никъ: урхенаш, аьлеш, цIаьхха дIахьовза веза моттигаш, кхыдола хьовзамаш. Цу спортивни яхьай керттера судахо — Ерригсоюзни категоре судахо — Конов Давид Иванович.

Велокроссе дукхагIча даькъе дакъа лоацаш хургба спорта мастераш. Цига коталo яьккхараш гIоргба сентябрь бовш Ашхабаде хургйолча Еррисоюзни велокросса спортивни яхьашка дакъа лаца.

* * *

8—9—10-ча сентябре «Динамо» яхача стадионе чакхъяьлар 1978 шерара «Урожай» яхача ДСО республикански Совета чемпиона цIи яккхара йола футболах ловзара финальни пулька.

Цига мел хиннача ловзарашка цIаккха а ца эшаш хьалхара моттиг а яьккха чемпиона цIи яьккхар Шалински районерча «Кавказ» яхача коа тIара оалхазараш леладеча фабрика футболисташа. ШоллагIа моттиг — Грозненски районерча № 1 йолча шурий совхоза командо, кхоалагIа моттиг — Надтеречни районерча «Надтеречный» совхоза спортсменаша, йиълагIа моттиг — Наурски районерча «Советская Россия» яхача совхоза футбольни командо.

* * *

Воронеже да РСФСР халкъий ахканарча Спартакиада зачетах дола футбола финальни ловзараш. Цига дакъа лоацаш я Грознера «Терек» а. Хьалхарча ловзаре из вIашагIкхийтар Улан-Удерча «Селенгаца». Цхьаккха а команда кот ца йоалаш чакхъяьлар из матч. Цул тIехьагIа хиннача ловзаре 0:2 йолаш «Терек» эшайир Ярославерча «Шиннико». КхоалагIча вIашагIкхетаре Саратоверча «Соколал» 4:0 йолаш котъяьлар «Терек».

А. ИЗМАЙЛОВ.

КХАЖ БОАГIАШ ДОЛА СБЕРЕГАТЕЛЬНИ КНИЖКАШ

Вай республике бахача дукххача наха чIоаггIа хьашт долаш хIама да кхаж боагIарг а болаш сберегательни кассашка ахча Iодехкалга. Цу тайпара счеташ бархI эзар гаргга я вай сберкассашка, хIаьта Iодилла улла ахча кхо миллион сом совгIа да.

Соахка цу тайпара кхаж барах республика сберегательни кассаша Iоаде ахча Iодилларий счеташ тIа дIаяздаь ахча 41 эзар сом хилар.

Российски Федераце сберегательни кассашка Iодилла ахча улларий кхаж боагIаргбола аргIанара тираж хургья укх шера 1 октябре городе Саратове. Цига цхьа эзар счетах 25 кхаж боагIаргба, цу даькъе юкъера лаьрхIача тIеххьарча ах шера кхаж бенaчун счета тIа уллача ахчах цаI — 200 процент, шиъ — 100 процент, шиъ — 50 процент, ткъо кхаж 50 процент болаш.

Белгалдаккха доагIа кхаж боккхагIа хилар Iодилла уллача ахчан боарамгеи кассе из дукхагIа алларгеи хьежжа хургдолга. Эггара боккхагIа бола кхаж 2000 сом хургба. Кхаж бара йола тираж хулача дийнахьа дIакъовланза йола еррига кхаж боагIаш йола счеташ хургья тираже дакъа лоацаш.

Кассе Iодилла ахча уллача моллагIчун бокъо я кхаж боагIаргболаш ахча Iодилла цхьаннахьа е шийн безам мелб дукхканахьа счеташ хургйолаш, царга ше хьежа е доверенни саг царга хьежийта. Иштта завещательни распоряжени е а бокъо я цун.

Кхаж бара йолча тиража аргIанарча официальни таблица кепатеха арайоаккхаргья 1978 шера октябрь юкъе кхачалехьа «Грозненский рабочий» яхача республикански газета тIа.

С. СМАГИН,
гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлене воккхагIвола инспектор.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

16 сентябре

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк.

Баьццара театр. 11.00. Первоклассникий городской цIей. 18.00. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

Къайла театр. 10.00. Республика цIей — зизайи хьун совгIатийи выставка. Парке хьайийллай кроликийи бекх боаккхача оакхарийи выставка. 16.00. Кинолекторий. Лекци укх темагIа: «КПСС—Советски халкъа политически баьчча». 19.00. Халхара площадка. Кагирхой салаIара сайре.

Октябрьски района культуран салаIарен парк. 11.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 18.30. Лекци: «Вай паччахьалкхерча къамий бокъоний хьакъехьа».

Химикий культура Дворец. 14.00. Комсомола 60 шу дизара хетаяь 14 шу даьннача «Романтикий» клуб. Беседа: «Комсомол Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема шерашка». 15.00. Кинофестиваль. «Комсомола исторе оагIонаш». 16.00. Беседа: «Город-турпал Новороссийск». 18.00. Библиографически обзор. Художественни литературера комсомольца образ.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 11.00. Болх беш я аттракционаш. 11.00. — 13.00. «Лохе корадоагIаргда» яха республикански тенакий театра спектакль.

17 сентябре

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. Къайла театр. 10.00. Республика цIей. Зизайи хьун совгIатийи выставка. **Баьццара театр.** 18.00. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 16.00. Кинолекторий. Лекци: «Саги Iалами». Парке хьайийлла я кроликийи бекх боаккхача оакхарийи выставка. 19.00. Халхара площадка. Кагирхой салаIара сайре.

Октябрьски района культуран салаIарен парк. 11.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. Массовкаш, викторинаш, ловзараш. 17.00. Духовой оркестра концерт.

Химикий культура Дворец. 12.00. «Гуйранара натюрморт» яха берий кхоллама выставка. 12.30. «Хьона дукха деза зизаш» яха викторина. 16.00. Беседа-обзор: «Кортамукъа Болгари».

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. «Къона ленинец». 12.00. Болх беш я берий игротека. 16.00. Болх беш я аттракционаш.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00.—18.00. Болх беш я П. З. Захарова кхоллама выставка. 11.00. Болх беш да «Космонавт» яха кинотеатр. «Ты на подвиг зовешь, комсомольски билет». 17.00. Беседа: «Вовзаш воацачун портрет».

ЙИЦЪЕННА КЛУБ

Шалински районе эггара йоаккхагIчарех цаI я тха юрт. Барх эзар гаргга саг вах укхаза. Укх тIеххьарча хана дукхха нерда гIишлош хьалъяьй укхаза: интернат, школа, берий яслеш, поликлиника, кхыяраш. Хьалъяьйоалаш латт берий садик, наьха хьашташ кхоачашду цIа. Бакъда, цхьаккха хIама хувцалуш дац тха клуба гIулакха. ХIанзалца кинога мукъагIа хьожар тхо цига, бакъда, хIанзчул тIехьагIа кинога хьоже а тамаш хет сона, хIана аьлча нах чубига йиш йоацаш, тишъенна, мичча хана харца тарлуш из йоландаь. КIезигагIа яле а бIаь шу ха я цун. ХьалхагIа маьждиг хиннад из, хIаьта цул тIехьагIа клуб яьй цунах.

ТIадоагIаш латт Iа, фу деза Курчалойрча наха? Цу гIулакха доагIа жоп делча бакъахьа хетаp тхона цу гIулакха бехктокхаме йолча организацеша. Цар жопага хьежаш да тхо.

Х. ЗАКРИЕВ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

1978 ШЕРА 22—23 ОКТЯБРЕ ГОРОДЕ КРАСНОДАРЕ ХУРГЬЯ РСФСР КХЫ ТIА АРХИЙЦАЧА (ГУЙРАНА) АХЧАН-ХIАМАН ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТЕХ КХАЖ БОАГIА ТИРАЖ

Цу тиражагIа ловзаергья «Москвич», «Жигули» яха 120 автомашин, тайп-тайпарча маркех йола 540 мотоцикл, 120 пианино, ужжа миссел телевизораш, 300 магнитофон. Кхыдола иразе билеташ йийцарашка кхоачаргья радиоприемникаш, «Аккорд-203» яха электрофонаш, «Ломо-214» яха кинокамераш, фотоаппараташ, гитараш, «Полет» яха маIача наьхен «Заря», «Чайка» яха кхалнаьхен дошо сахьаташ, «ЗИЛ» яха холодильникаш. Цига иштта ловзаергья электрически самовараш, хIамаш тега машинаш, барзкъаш дутта машинаш, спортивни тхан костюмаш, петара цхаралаш, кIувеаш, кхы дукхха маьхе хIамаши ахчен.

Иразе билеташ йийцарашка боагIаргба берригa 6 миллиони 360 эзари кхаж, дерригаш а лаьрхIача 10 миллиони 800 эзари сома боарам болаш.

Кхы тIа архийцача (гуйрана) лотерея билеташ эца йиш я тикашкара, сберегательни кассашкара, бувзама предприятешкара, кинотеатрашкара, вокзалашкара.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИИ!
ХАННАХЬА ЭЦА КХЫ ТIА АРАХИЙЦАЧА (ГУЙРАНА) ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТАШ!

Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16-гIа сентябрь.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Говзал йоалла гулгаш». 9.25 — «Шоана, дайшоаной». 9.55 — «Мича хилнав хьо, Одиссей?». Художественни фильм. КхоалагIа сери. 11.05 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа. 11.35 — «Музеешкеи выставочни залашкеи гIолла». Л. Н. Толстой ваь 150 шу дизара хетаяь СССР художествай Академе выставка. 12.05 — «Москвичка». Телевизионни фильм. 13.05 — «Саг лаьтта» яхача документальни фильма премьера. 13.55 — «Спортлото» тираж. 14.10 — «УнахцIено» Iилман-популярни программа. 14.55 — Фильм — бераштa. «Хьун великанах йола повесть». Художественни фильм. 16.10 — «Музыкальни абонемент». 17.00 — «БIаргагушдар — теша хала дар». 18.00 — Керда хоамаш. 18.15 — «Правда» яхача газета политически обозревателa Ю. А. Жукова Дуьненюкъарча хьалах йола беседа. 19.00 — Н. Римский-Корсакова романсаш. 19.15 — «Доккхача дег тIара». 21.00 — «Ха». 21.30 — «Бал Савойе» яхача П. Абрахама музыкальни комеде мотивагIа йолча «Оперетта цхьа мукъам» яхача телевизионни спектакла премьера. 22.50 — «Роднина Иринай иттлагIа лакхале». Документальни фильм. Из йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

15.15 — Кхоана — хьун боахама болхлой Ди. 16.05 — Хьун боахама болхлошта лаьрхIа концерт (гIалгIай меттала). 16.35 — «Сай Даьхен салте». 17.05 — Телевизионни фильм. 17.20 — «Юртара вахар». Телевизионни журнал (гIалгIай меттала). 17.50 — «Къона хьозийлагаш» яха художественни фильм. 19.00 — «Киноникъбархой клуб». 20.00 — «ДIалокх арфай квартето». Фильм-концерт. 20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш». 20.30 — «Спорт БАМ-е». 21.00 — «Купалинка» яхача вокальни квартета концерт. 21.30 — «Шедар дIадолалу наькъаца». Художественни фильм.

17-гIа сентябрь.

ХЬУН БОАХАМА БОЛХЛОЙ ДИ.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — «Зарядка дIаоттта!». 8.55 — Хьун боахамеи дахчах хIамаш еча промышленнос- [illegible] зам ба шедар ха». Киножурнал. 9.30 — «Будильник». 10.00 — «ГIулакх ду Советски Союза». 11.00 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Конек-горбунок». Художественни фильм. 12.10 — С. Бах. «Бранденбургски концерт». ДIалокх. «Гевандхауз» яхача Лейпцигски оркестра солистий ансамбло, кулгалхо Г. Босс. 12.30 — «Юртара сахьат». КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцамаш — вахаре!». 13.00 — «Музыкальни киоск». 14.00 — М. Горький. «Мещане». М. Горьке цIерагIча Ленинградски Академически Доккхача драматически театра фильм-спектакль. 16.35 — «Дуненюкъара панорама». Интервидени. 17.00 — Тахан — хьун боахама болхлой Ди». Передаче дакъа лоацаш ва СССР хьуна а хьу чакхйоаккхача промышленноста а министр Н. В. Тимофеев. 17.30 — Мультипликационни фильмай программа. «Кизгала», «Ну, погоди» (шоллагIа, кхоалагIа выпуск). 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Хьун болхлочун Денна хетаяь музыкальни программа. 19.00 — «Киноникъбархой клуб» 20.00 — СССР халкъа артистах Ю. Никулинах долча «Тахана, а хIара денна а». Яхача телевизионни фильма премьера. 21.00 — «Ха». 21.30 — «Шоана, юртара къахьегамхой». Концерт. 22.00 — Яйгача атлетиках йола СССР чемпионат.

II ПРОГРАММА.

10.00 — «Хьуна дай». Документальни фильм. 10.30 — ДIалокх пианиста Освальд Рассела. (Ямайка). 11.00 — «Советаши вахари». 11.30 — Музыкальни программа»! «Iуйранара почта». 12.00 — «Вай мохк». «Сибарехи Гаьнарча Малхбоалехи йола кинопрограмма. 12.58 — Школера вахар» (нохчий меттала). 13.25 — Киножурнал. 13.35 — «Сийле хийла хьа кулгий, ялат кхедер» «Грачеисточненский» совхоза хьалхалаттараштa дола концерт. 14.10 — «Орэрб» эфире арайоал. Телевизионни фильм. 15.00 — Регбех йола СССР чемпионат. «Фили». (Москва) «Слова» (Москва). 16.45 — Концерт. 17.20 — «УнахцIено». Iилман-популярни программа. 18.35 — Къонача зрителa театр «Со, Корчак, Король Матиуш хьалхарвар», Центральни берий театра фильм-спектакль. 19.45 — Ставропольски краерча Ипатовски районни культура ЦIен иллейи хьалхарийи ансамбла концерт. 20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш. 20.30 — «Саги закони». 21.00 — «Третьяковски галерея шедевраш», М. Нестерова кхоллам. 21.30 — «Шун цIен адрес». Художественни фильм.

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 21—26, Грозне 23—25 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 10—15, дийнахьа 21—26 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанция.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарех культурах отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

СФ05262. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6569.